

לקראת שבת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 350

פנינים לפרשת נח

היה זה בשלהי שנת תשע"ז, ביקשתי לבקר בבית הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, ולהתברך מפיו בברכת השנים, באותה תקופה מצבו הבריאותי לא איפשר לבקר אצלו בימי חודש אלול. כמה ימים לאחר מכן, בערב חג הסוכות, התקשרו בני ביתו ובישרו כי נרשם שיפור מסוים במצב הרפואי וניתן לבוא ולבקר. מיהרתי לנצל את ההזדמנות ועליתי למעונו

כ"ק האדמו"ר מנדבורנה שליט"א על ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו

"פי אתה ראיית צדיק לפני" (בראשית ז, א')

"היה זה בשלהי שנת תשע"ז, פותח הרבי שליט"א בסיפור המתמצת את עיקר ה'שמועס'. "לקראת השנה החדשה ביקשתי לבקר בבית הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל, שהיה אז ישיש מופלג, ולהתברך מפיו בברכת השנים, היה זה חודשים אחדים קודם הסתלקותו לעולם שכולו טוב, ובאותה תקופה הוא לא חש בטוב. מצבו הבריאותי לא איפשר לבקר אצלו בימי חודש אלול ואף לא בין כסה לעשור. "כמה ימים לאחר מכן, בערב חג הסוכות, התקשרו בני ביתו ובישרו כי נרשם שיפור מסוים במצב הרפואי וניתן לבוא ולבקר. מיהרתי לנצל את ההזדמנות ועליתי למעונו, ומצאתי יושב כפוף וחלוש כל כך עד שהזדקק לצינור הנשמה. אחר שקיבל את פנינו ביקשתי להכנס עמו בדברים בכדי לשמוע הימנו מהני מילי מעלייתא, שטחתי אפוא לפני שאלה בענייני החג הקרב ובא: הנה נצטוונו לקיים בחג הסוכות כמה מצוות מיוחדות לחג זה, בהן סוכה וארבעה-מינים, ולצד זאת אנו מחויבים גם לשמוח במשך ימי החג, שעל שם כך נקרא 'זמן שמחנתו'. "ויש לדון כמה צריכה להיות השמחה בימי החג - האם לשמוח במצוות שזוכים לקיים ואם כן השמחה שייכת רק בשעת קיום המצוה, ומי שאינו נוטל לולב ואינו יושב בסוכה אינו צריך לשמוח בעת הזו, או שהשמחה איננה נובעת דווקא ממצוות החג אלא היא שמחה תמידית שאינה תלויה בדבר.

"קשה היה לרב שטיינמן לדבר אז. כששמע את השאלה, נשא את עיניו והשיב בארבע מילים: 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו!'. "כמה מתיקות, כמה מדויק!" מתלהב הרבי שליט"א מתשובתו הבהירה של הרב שטיינמן. "יהודי יקר", ממחיש הרבי בסערה ועיניו מלוחלחות, "עליך לשמוח שזכית להיברא עבור ה'! זה אמור לשמח אותך! כשאדם מתבונן לרגע במחשבתו על המילים הללו - 'ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו'. לכבודו! התורה רואה בכך בשורה משמחת עבורנו, ומה יותר משמח מזה..."

ההסתכלות הנכונה על אחרים. יש שנוטים להבחין בחסרונותיו של הזולת, להבליט אותם ולהחליט שהוא אדם שפל כיון שיש לו חסרונות כאלו וכאלו. אך זו טעות יסודית, משום שלכל אדם יש מעלות וחסרונות, ואנשים אינם תמונת גוף שצריכה להיות מושלמת. על החבר אסור להסתכל כמו על ציור, שאסור שיהיה בו אפילו 'חור' אחד, אלא להבין שכמו כולם גם הוא איננו מושלם, אך יש לו הרבה מאד מעלות. החבר איננו 'חורים עם תמונה' אלא הוא תמונה נאה ביותר עם כמה חורים.

"ועל אותו משקל ניתן גם להבין באמצעות משל זה, מה מונע מאנשים רבים לשמוח ולהתהלך בתחושת שביעות רצון, וכדלהלן".

ההכרה בטובותיו של ה'

"אחת הבעיות של בני דורנו - היא חוסר הכרת הטוב לבורא יתברך שמו. אם נעצור עשרה אברכים ברחובה של עיר ונתעניין בשלומם ובמצבם, נמצא שתשעה מהם מיוגעים ומותשים וחסרי שמחת חיים. האחד יתלונן על מצבו בפרנסה, רעהו יתאנח על קשיים חברתיים, השלישי טרוד בענייני בריאות ואחר נסחף לחילוקי דעות עם מאן דהוא וכן הלאה. בממוצע, רק אחד מתוך עשרה יקרין שמחה ויאמר בסיפוק: 'ברוך ה' אני בריא, ב"ב וילדי בריאים וכולנו הולכים בדרך הישר'.

"ונחדד: הרי זהו המצב גם אצל רוב האחרים - הדברים העיקריים במצב טוב, בני המשפחה חיים וקיימים והולכים בדרכי התורה והיראה, והבעיות הן רק בעניינים שוליים ולמרות זאת המציאות מוכיחה שאנשים מרגישים שלא טוב להם. ומדוע זה כך? "הסיבה היא, שהם לא מבינים את ההבדל בין תמונה לחיים עצמם. חושבים שאם יש כמה חורים אזי הכל כבר לא שווה, טועים לסבור שאם יש כמה בעיות אז כל מצבם קשה מנשוא. הם רואים לנגד עיניהם 'חורים עם תמונה', בעוד שהאמת היא שחיהם הם תמונה גדולה מאד ויפה מאד, עם אי אילו חורים קטנים".

"טוב עשית עם עבדך"

"ומהי מתנת החיים שנתן לנו ה' - שהיא כל כך גדולה ויקרה, עד שביחס אליה אין משמעות לטרדות ולבעיות השונות? מהו העיקר, שכנגדו כל השאר כאילו כלל לא קיים?
"המתנה הגדולה היא: 'כי עם קדוש אתה לה' אלוקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים' (דברים יד, ב). כאשר מבינים

פוחת הרבי שליט"א בהסבר מפורט ומקיף, היורד לשפת המעשה בחכמת חיים מופלאה, מנתח מהן הסיבות הגורמות לו לאדם עצבות ומה מביאו לידי שמחה, בכדי לעמוד על מהותה של השמחה הגדולה בחג הסוכות. ראשית הדברים במשל ומליצה מדרכי המסחר הגשמי - שהגיד אביו הגדול של הרבי שליט"א, כ"ק מרן אדמו"ר ה'באר יעקב' זצוק"ל, אותו הוא מכנה בחרדת קודש 'הרבי זכרונו לברכה' - השופכים אור על ההבדל המהותי בין הבלי העולם הזה למנעמי גן העדן של היהדות.

"דרכו של עולם", ממשיך הרבי שליט"א, "שכאשר רוכשים מוצר, ערכו האמיתי תלוי בשלמותו. למשל, נכנס אדם לגלריה אמנותית של צייר בעל שם וביקש לקנות ציור עבודת יד של צורת קדשו של צדיק פלוני. 'מחירו אלף דולר', אמר לו המוכר במקום.

הלה התבונן היטב בתמונה, ולפתע הבחין בחור קטן בבד הציור. כמובן, באותו הרגע ירד מחירה של היצירה ב-20 אחוזים. הוא המשיך להסתכל ולפתע ראה כתם שחור קטן, ושוב צנח מחירה של התמונה. כאשר גילה עוד חור אחד או שניים, הוא לא הסכים לרכוש את התמונה אף לא בחצי מחיר, לא ראה טעם להשקיע בה.

"ולכאורה מדוע, הלוא אם נניח שכל חור מוריד מאה דולרים מערכה של התמונה, מדוע ארבעה או חמישה חורים מורידים את ערכה לחלוטין? התשובה ברורה: משום שזו כבר לא תמונה אמנותית עם כמה חורים, אלא 'חורים עם תמונה'... זוהי לא יצירה אלא בד מחורר חסר כל ערך.

"צורת ההסתכלות הנכונה על כל דבר הינה באופן יחסי", מחדד הרבי, ומסביר: "כשרוצים לבחון האם שתי שערות הן הרבה או מעט, יש לדעת לגבי מה - כלפי קשר בשערות אם חוצץ בטבילה, שתיים הן מעט מדי אולם בפרה אדומה הן כבר מדי הרבה ופוסלות אותה (פרה ב ה). כשמבקשים לדעת להגיש ליהודי שדפק על דלתנו כוס סודה צוננת - האם זו מידה נאה בהכנסת אורחים או שמא לא? יש להבדיל בין זמן לזמן. בעיצומו של יום קיץ חם כן, ביום חורפי מתאים להגיש לו תה חם, ובמוצאי יום כיפור גם מיני תרגימא. ובאותה מידה גם החורים - בשק תפוחי אדמה ארבעה חורים קטנים הם מעט, אולם בתמונה הם מדי הרבה.

"כללו של דבר, שכל דבר יכול להחשב כך ויכול גם להיות אחרת - הכל תלוי בהסתכלות.
"הרבי זכרונו לברכה המחיש באמצעות משל זה את צורת

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

רציתי מאוד לראות במו עיני את הפלא הגדול הזה, והלכתי עם הבחור בליל שבת, לאחר הסעודה, לשיעור בישיבת פורת יוסף. זה היה מראה רווי הוד. במשך שעה וחצי עסק בשני עניינים: הלכות בשר חלק, וזמן רבינו תם ביציאת השבת. בלי שום ספר לפניו ציטט מכל מיני ספרי שו"ת, ומדבריהם של הפוסקים השונים שעסקו בעניין. הכל בעל פה, מילה במילה. היה זה מעמד שמקרין ללבבות יראת שמים!

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על קירוב רחוקים וזיכוי הרבים

"עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת" (בראשית ו', י"ד)

'כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו' (רש"י)

לעתים מזדמנות אנחנו שומעים תגובות מאברכים בני תורה, בני עליה, כשמבקשים מהם לצאת אל ה"עמך":

"מה כבר אני יכול להשפיע? אין לי את הכוחות לזה!" או לחילופין - "מה הציבור הזה יכול להבין? מקסימום איזה סיפור! האם בשביל לספר סיפור יפה כדאי כל המאמץ והטרחה, והזמן היקר שמתבזבז?"

רעיא שטיא! נתנו לך משמים כוחות, נתנו לך עוצמות! האם ניצלת אותם לייעוד שלשמן הם ניתנו לך?

לכל אחד יש עוצמות, השאלה היא האם הוא מוכן למסור את הנפש, ולנצל את העוצמות הללו, להציל את העולם מהמבול השוטף אותו? המאמצים שלך למען קירוב רחוקים, הדמעות שלך עליהם - יכולים להציל אותם מן המבול!

כל אימת שאני מתבונן בדברים הללו, נשמתי רועדת. אני מפחד, האם אכן מנצלים אנו די הצורך את הכוחות שקיבלנו מהקב"ה, ומקדישים אותם למען כלל ישראל, או שאנחנו דואגים רק לעצמנו, בבחינת "שלוש עלייך נפשי", ולא מתמסרים להצלתם של בני הדור המשוועים לעזרה.

זיכוי הרבים קודם לכל!

מי לנו גדול ממרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שהקדיש כל כך הרבה מזמנו היקר להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבות. בעיני מרן היה הזמן הדבר היקר ביותר עלי אדמות! הוא ניצל כל רגע ללימוד התורה, כל שניה היתה יקרה בעיניו מפי רב!

אני עדיין זוכר, לפני עשרות שנים, בעת שישבתי בבית מרן ודברתי איתו בלימוד, בא בנו ושאלו: "אבא! מה השעה?" נענה הרב ואמר לו: "בשביל מה אתה צריך לדעת את השעה? שב ותלמד! בכל שעה,

תהא אשר תהא, צריך ללמוד". לדידו של מרן לא צריך שעון, לא צריך לדעת מה השעה, כל הזמן צריכים לשבת וללמוד!

אף על פי כן, כל אימת שהתבקש להקדיש מזמנו היקר, ולכתת את רגליו לחזק אחרים - לא חס על זמנו, לא הסתכל על התועלת האישית שלו, ויצא בחפץ לב למשימה. זיכוי הרבים היה אצלו בנשמה. הוא התמסר לעולם בכל ליבו ונפשו.

פעם אחת הזמנתי אותו לדבר בכנס של קירוב רחוקים שערכת. והנה התברר שבאותו ערב עשה אחד מבניו סעודה לרגל סיום מסכת, וביקש מאביו לבוא ולהשתתף. הרב סירב לבקשתו!

"אבא!" שאל הבן, "לא תבוא לסיום מסכת שעושה בנך? האומנם הכנס ההוא חשוב לך יותר מסיום של בנך?"

"כן!" השיב מרן. "הכנס הוא זיכוי הרבים, וזהו הדבר שחשוב לי יותר מכל!"

לא היו אצלו נגיעות, לא היו אצלו אינטרסים אישיים! אם יש הזדמנות לזכות את הרבים - זה קודם לכל, אפילו לבן! כדאי בשביל זה להקדיש את היקר מכל - הזמן!

מרן, שכבר מגיל צעיר, עמל והתייגע על התורה הקדושה יומם ולילה, מיצה את כל כוחותיו לגדול בתורה, כל דקה היתה מחושבת

ומנוצלת אצלו עד תום - לא הפסיק במשך כל שנות חייו לחיות עבור אחרים, ולא חי את חייו הפרטיים.

חלק בלתי נפרד מזיכוי הרבים של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, היה שיעורו הקבוע בשיבת "אור החיים", והנכונות להשתתפות בכל כנס לבעלי תשובה שערכה הישיבה.

לפני שאספר על היווצרות הקשר בין מרן לבין הישיבה, אקדים ואספר על היכרותי הראשונה עמו:

היה זה בהיותי בחור צעיר, לאחר בר מצוה, בגיל ארבע עשרה. למדתי בשיבת "תפארת ישראל" שבחיפה. בגיל הזה, הבחורים עדין לא נשארים בישיבה בימים הנוראים. בקשתי מראש הישיבה הגאון רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידי החכמים שבקלם, לסדר לי מקום באיזושהי ישיבה, כדי שאוכל להתפלל "תפלה ישיבתית".

לא רציתי להתפלל בבית הכנסת שבעיר מגורי, שיכון ד' בטבריה. הייתי בן הישיבה היחיד בכל השכונה בה גרתי! עצם העובדה הזאת לא הפריעה לי, אך דאגתי איך תיראה התפילה שלי בימים הנוראים? נפשי התאוותה לתפילה מסוג אחר לגמרי מזו שמתקיימת בבית הכנסת שבטבריה! התאוותי לתפילה עם עוצמה, עם התלהבות, תפילה של קדושים: ראשי ישיבה ותלמידי חכמים.

ראש הישיבה שלח אותי לחתנו, הגאון רבי רפאל שפירא זצ"ל, שהיה הר"מ שלי, ולימים הפך בעצמו להיות ראש הישיבה, והיה גאון גדול בתורה. ניגשתי אליו ובכיתי: "איך אלך הביתה לראש השנה? איך אתפלל בבית הכנסת השכונתי? אינני מסוגל".

הוא הבין היטב לנפשי, ואמר: "גם כאן, בחיפה, לא תמצא בית כנסת שמתפלל בסגנון שאתה מחפש. יש כאן רק קהילה של בעלי בתים, ומה הועילו חכמים בתקנתם אם תישאר כאן?".

הוא שלח אותי אפוא לאחיו בירושלים, שהתפלל בשיבת חברון, וביקש ממנו שיסדר לי מקום לידו בתפילה, וידאג לי גם למקום לאכילה ולינה שם.

מה אומר ומה אדבר? איזו תפילה, איזו התעלות, איזו ערגה לה... אי אפשר לתאר זאת במילים! לפני התיבה עבר הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל. התפילה פשוט הציפה אותי. לשמוע את ר' שלום שואג "ה - מ - ל - ך" זה פשוט מרטיט את הלבבות! מרומם אותך לעולמות עליונים.

זה לא היה מבצע פשוט כלל ועיקר. המקום בישיבה היה צר מהכיל את המון הבחורים והאברכים שבאו להתפלל בישיבה, ולמצוא מקום פנוי היה בלתי אפשרי. דומני כי הוא הקריב למעני, ושלח את אחד מילדיו להתפלל במקום אחר, ובלבד למלאות את בקשת אחי למעני.

אי אפשר לתאר במילים את החוויה הרוחנית שעברתי. איזו תפילה! תפילת עמידה לוקחת שעה שלמה, כשהמתפללים דבוקים בבוא עולם, ואין להם בעולמם כלום חוץ מהרצון להידבק בשכינה. לאחר מכן חזרת הש"ץ, כשכל הקהל מצטרף בסילודין לתפילתו של ר' שלום... ממש אש להבה...

בישיבה לא היה מקום לישון. כל החדרים בפנימייה היו תפוסים עד אפס מקום! והיכן הוא סידר לי לישון? כאן ברחוב יואל, מול הישיבה! זו היתה המכינה של ישיבת חברון, ישיבת תפארת צבי. כאן ישנתי! פלאי פלאות! ככל הנראה הקב"ה רצה שאסתכל מבעד לחלון על השטח ממול, שלימים נבנתה עליו ישיבת 'אור החיים'!

בשנה שלאחר מכן, בפרוס הימים הנוראים, שבת לר"מ שלי, וביקשתי ממנו שגם השנה אני מעוניין להתפלל בשיבת חברון. התחננתי לפניו, שלמרות שאני מודע לקושי שבדבר, אינני מסוגל שלא לשוב ולהתפלל דווקא שם. תודה לא-ל, מאמציו נשאו פרי, וגם בשנה זו, בהיותי בן חמש עשרה, הוא סידר לי מקום בישיבה.

באותה שנה חל ראש השנה בימים חמישי ושישי, ומיד אחר כך שבת שובה. אחד מבני הישיבה הספרדים ניגש אלי ואמר לי: "לא רחוק מכאן, יש רב צעיר, שמוסר שיעור במשך שעה וחצי, ובמהלך השיעור הוא מצטט, מילה במילה, גמרות, ראשונים ואחרונים, ספרי שו"ת, והכל בעל פה, בלי להסתכל בשום דף".

רציתי מאוד לראות כמו עיני את הפלא הגדול הזה, והלכתי עם הבחור בליל שבת, לאחר הסעודה, לשיעור בישיבת פורת יוסף.

זה היה מראה רווי הוד. בדיוק כפי שתיאר הבחור כן היה! במשך שעה וחצי עסק בשני עניינים: הלכות בשר חלק, וזמן רבינו תם ביציאת השבת. בלי שום ספר לפניו ציטט מכל מיני ספרי שו"ת, ומדבריהם של הפוסקים השונים שעסקו בעניין. הכל בעל פה, מילה במילה.

מלבד תלמוד התורה שבעניין, היה זה מעמד שמקרין ללבבות יראת שמים! לראות היקף שכזה, בהירות שכזו, שליטה בלתי נתפסת שכזאת.

לאחר ששמעתי את דברי מרן על חובת הזהירות לאכול בשר חלק, ולא בשר "כשר" בלבד. הדברים נכנסו לליבי, וכשחזרתי לבית הורי שבטבריה ביקשתי שמהיום והלאה לא יכנס לבית בשר שאינו "חלק"!

למחרת הסתובבתי ברחבי העיר, עד שמצאתי חנות אחת המוכרת בשר חלק, והמוכר שם הינו חסיד ירא שמים. שמחתי על המציאה, והודעתי לאמי: "מהיום קונים בשר רק מחנות זו!".

מרן היה אז אברך צעיר לימים, והיה מדהים לראות את צורת הדיבור שלו. מרן דיבר בצורה מהירה מאוד, קולחת, בלי הפסק של שבריר שניה בין מילה למילה, מצטט בעל פה ספר אחרי ספר, שו"ת אחרי שו"ת, כשהוא מקשר דבר לדבר, שוזר מהלך אחד ארוך ומוצק, וקהל השומעים, פעורי פה, לדבריו המרתקים. מחזה פלאים [לימים, כשהייתי כותב במחברותי את שיעורו הקבוע של מרן לבעלי בתים בבית כנסת 'שאול צדקה', לא הייתי מספיק לכתבו בשלמות מרב מהירות דיבורו, וכשהיה עוצר ללגום מעט מהתה שהונח לפניו, היתה לי הרווחה קלה...].

החלטתי כי זה יהיה הרבי שלי! כזה ראה וקדש! איחלתי לעצמי: הלוואי ואזכה גם אני לזכות את הרבים וללמדם תורה והלכה.

זו היתה הכרותי הראשונה עם מרן זצוק"ל. צפיתי ליום בו אסיים את לימודי בישיבה קטנה, ואלך ללמוד בירושלים עיר הקודש, שם אוכל לשמוע את שיעוריו ודרשותיו. ואכן, לאחר שנתיים, בלמדי כבר

בישיבה גדולה בירושלים, הייתי הולך אחרי הסדר להאזין לדברותיו, וכך העמיק הקשר בינינו.

כל ליל שבת נוהג הייתי ללוותו, בחזרה מדרשתו בישיבת 'פורת יוסף' לביתו שברחוב אלקנה, ומנצל את הזמן לשאול אותו שאלות שהצטברו לי במשך השבוע. הייתי מעלה אותן על הכתב, משנן אותן היטב לפני השבת, ושואל אותו בדרכו הביתה. הוא היה עונה על כל שאלה במהירות הבזק, תשובה קצרה של מלים ספורות. לא היה לו זמן ליותר.

כבר בהיותי אברך צעיר, שזה עתה התחתן, כולי בגיל עשרים ואחת, והוא גדול עולם, זכיתי - ואיני יודע על שום מה - לקירבתו המיוחדת של מרן, וכל אימת שהייתי בא אליו, היה קורא לי: "בוא! שב על ידי!" לימים, בשנת תשכ"ט, כשמרן נבחר לרבה הראשי של תל אביב, זכינו למלא את מקומו בשיעורו הגדול בכל ליל שבת בישיבת פורת יוסף.

היווצרות הקשר שלו לישיבה

והנה, לאחר שמרן כיהן בתפקיד הרב הראשי לישראל במשך עשר שנים, התקבל חוק בכנסת שרב ראשי לא יוכל להציג את מועמדותו לכהונה נוספת למשרה זו, ומרן היה שרוי מזה בצער. כאב לו שלא יוכל להמשיך לזכות את הרבים במלא העוז והעוצמה כפי שיכול היה לעשות זאת מכח תפקידו.

קיבלתי טלפון מהרבנית מרגלית ע"ה: "הרב אלבו! הרב בצער גדול. מיהרתי לביתו, הוא שכב בחדר השינה, עם ספר בידו. פניתי ואמרת לי: "ימחל לי רבינו! על מה ולמה כל הצער הגדול הזה? אם עד היום היה רבינו הרב הראשי של מדינת ישראל, מהיום והלאה הוא יהיה הרב הראשי של כל העולם! הרב לא ידאג! מהיום והלאה רבינו יהיה כתר לראשנו, ויוכח כי אלפי אלפים יגיעו לשיעוריו".

דיברתי בחום ובהתלהבות, וזאת אף על פי שהתביישתי מאוד לדבר. עד עצם היום הזה אני עדיין עומד תמה, ובושה מכסה את פני, איך העזתי לדבר בצורה שדיברתי... אבל, ברוך ה', הרגשתי שמרן התעודד מהדברים, וכך התהדק הקשר של מרן עם ישיבת "אור החיים" ועם עולם התשובה.

היה זה שבועיים לפני שבת הגדול. הוצאנו מודעות גדולות שגאון עוזנו, מרן הראשון לציון ידרוש בליל שבת בישיבת פורת יוסף, ולמחרת יתקיים שיעור מרכזי בהלכות חג הפסח בישיבת אור החיים. הציבור בא בהמוניו. יותר מאלפיים איש נהרו לאותו מעמד, ושמחתו של מרן היתה מרובה. מאז, ניאות למסור שיעור קבוע בישיבה כל יום חמישי. לאחר אותה דרשה הזמנתי את מרן לאכול בביתי סעודה שלישית, ומשתתפי השיעור ליוו אותו במורד רחוב יחזקאל. דבר זה גרם לו שמחה גדולה. לימים זכינו ששוב התמלא ביתנו אורה בבואו של מרן לסעודה שלישית יחד עם מורנו ורבינו רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל. במשך כל הסעודה הם התפללו בדברי תורה, והיו הדברים מאירים כנתינתם מסיני.

השתתף בכל הכנסים הגדולים

מרן השתתף גם בכל הכנסים הגדולים שישיבת "אור החיים" ערכה - בבניי האומה בירושלים, ביד אליהו בתל אביב, ובכל ערי ישראל.

בכנס הראשון שערכנו ביד אליהו הודעתי למרן שיגיעו עשרת אלפים איש לשמוע את דבריו. הוא סירב להאמין, ואמר לי: "מאיפה יבואו כל כך הרבה אנשים?" אמרתי לו: "הרב יראה כמו עיניו! יש ב"ה הרבה בעלי תשובה".

כשהגיע, וראה את האולם מלא וגדוש, אי אפשר לתאר במלים את השמחה הגדולה שהייתה לו. כולם הריעו לכבודו, האווירה היתה ממש מחשמלת. שירה אדירה "ימים על ימי מלך תוסיף", קיבלה את פניו, ועשרת אלפים איש האזינו בחרדת קודש לדבריו. כל המדינה רעשה. לא היה כדבר הזה. יד אליהו מלא באנשים שבאו לשמוע יהדות!

בכלי התקשורת לא ידעו איך לאכול את זה... התיעצו עם פסיכולוגים איך ניתן לעצור את התהודה שנוצרה בקרב ההמונים לאחר המעמד הנשגב הזה, אבל כמו תמיד התקיים בנו: "וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרוץ". ככל שניסו להשתיק ולגרומ לדעיכה של הסחף, אדרבה! זה רק חיזק את תנועת התשובה, ורבים נוספים התחזקו בעקבות זאת.

מרן אהב את ישיבת 'אור החיים' בכל ליבו ונפשו! הוא אהב את המאמצים שהישיבה עושה למען החזרה בתשובה. נושא התשובה היה חיות נפשו ואור עיניו.

אינני מבין איך העזתי לקחת את גדול הדור לכל קצוות הארץ. כשביקשתי ממנו לבוא לאילת - הוא בא לאילת! לתל אביב - בא לתל אביב! בת ים, חולון, טבריה, חצור, לכל מקום... "אל תתבייש להגיד לי!", היה חוזר ואומר לי תמיד. "אני שמח מזה! בשבילי זה בחינת 'ותחי רוח יעקב אביהם', לראות את בני ישראל שבים בתשובה".

את זה הוא רצה ואהב לראות - אנשים חוזרים בתשובה! לא אחדים, לא עשרות, לא מאות וגם לא אלפים. הוא רצה לראות רבבות, רבבות של יהודים חוזרים בתשובה!

מרן היה רגיל לומר: כל היהודים הרחוקים מתורה, לאמיתו של דבר הינם אנוסים. אנוסים ביד יצרם, אנוסים ביד החברה שסביבם, אנוסים ביד הדעות המקולקלות שהלעיטו אותם במוסדות החינוך. אנסו אותם לעבור על דתם. חובתנו היא לקרבם בזרועות פתוחות, בזרעו יקבץ טלאים, לאביהם שבשמים, ולתת להם לטעום מטעמה המתוק של התורה הקדושה.

אהבתנו למרן חייבת להימשך!

מרן בעולם העליון משתוקק, וקורא לנו: המשיכו לפאר את עולם התשובה!

שומה על כל אחד מאתנו לשנס מתניים, לאזור עוז, ולדאוג בכל כוחותינו, ואף למעלה מהם, לקרב עוד ועוד יהודים לאביהם שבשמים. צוואתו של מרן אלינו היא: "לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב יד, יד). אין יהודי שאי אפשר לקרב אותו, בעבותות של אהבה, לתורה הקדושה. אין נשמה יהודית שמופקעת מתשובה. כמו שמרן מסר את נפשו לקרוב רחוקים, ולא חסך מעצמו כל מאמץ וטרחה, כן גם מוטלת החובה עלינו!

(מתוך הספר 'משכני')

"הרה"ג רבי מאיר צוויבל באחד משיעוריו סיפר: מעשה שהיה בגביר אדיר משיקגו, שהגיע לשנתו ה-63 ויחד עם זאת זכה לסיים את הש"ס, לכבוד המאורע הגדול הזמין את כל צאצאיו, בנים ובני בנים, להגיגת סיום מפואר. בימים שקדמו למעמד הגדול התכנסו בניו יחדיו ודנו ביניהם איזו מתנה יקנו לאביהם לכבוד יומו הגדול"

הגאון רבי יחיאל מאיר צוקר שליט"א

מרבני ישיבת תורה בתפארתה, עם הלימוד הגדול מפרשת נח

"לא נחה דעתו של הנשיא עד שהכריז על מצב חירום בכל רחבי ארה"ב, עוצר לילי מפלורידה ועד קליפורניה, מהגבול עם מקסיקו ועד הגבול עם קנדה, מהחוף המזרחי ועד לחוף המערבי. אין לימודים, אין תנועת רכבות, התחבורה הציבורית מושבתת, כדורי יוד מחולקים לכל דורש כאקט של התגוננות מפני נשורת רדיואקטיבית שעלולה להגיע אחרי מתקפה גרעינית, ואחרי כל ההכנות האלו, פונה בידן כדי להתמודד עם המרד החמור בעיירה הטקסנית.

תגובת הפרשנים

"כיצד יגיבו פרשני ה'ניו יורק טיימס' ושאר כלי התקשורת האמריקאים, לפעולות החריגות של הנשיא בידן? סביר להניח שהפרשנים יתחלקו לשתי קבוצות.

"יהיו כאלו שיטענו שהנשיא הישיש מגזים לכל הדעות, ואין שום היגיון בפעולות החריגות שלו. מדובר בסך הכל על עיירה קטנה עם 2,000 תושבים, שיותר ממחציתם זקנים, נשים וילדים. יש שם לכל היותר 500 או 600 גברים בגיל הלחימה, רובם ללא שום ניסיון צבאי, והנשק שהם מצויידים בו מתאים בעיקר כדי לצוד צבאים ביערות הסמוכים. אין להם שום יכולת להתמודד אפילו לו עם יחידה משטרתית פשוטה, קל וחומר עם פלוגה צבאית. אין שום סיבה בעולם לרכז כמות עצומה של כוחות כאלו מסוכנים וקטלניים רק כדי להתמודד עם מרד מטופש

אליעזר (לייזר) רוט

"העולם כולו עומד ומתפעל", פותח הרב צוקר בנושא אקטואלי שנמצא בראש החדשות בתקופה האחרונה. "בשנה האחרונה, ובמיוחד בחודשים האחרונים, אנחנו עדים לתופעה מדהימה. הדב הרוסי המאיים והמפחיד מתגלה כדובי קטן ומרופט, שאין בו כדי לאיים אפילו על ילד בן שלוש.

"אחרי שצבאה האדיר של רוסיה יצא למלחמת בזק באוקראינה, התברר שהוא בעצם לא מסוגל להילחם באוקראינה. כל הטנקים הרבים הפכו למלכודת מוות עבור החיילים השועטים בהם. המטוסים הכי מתקדמים והכי משוכללים נופלים בזה אחר זה מהשמים כאילו היו ציפורים ששתו משלולית מורעלת.

"הכוחות האוקראינים הנחשלים שברחבי העולם אף אחד לא האמין שהם מסוגלים להחזיק מעמד אפילו שלושה ימים אל מול הצבא הרוסי האדיר, התגלו ככח אדיר עם מיטב התחמושת האמריקאית, ולרשותם עומד המודיעין האמריקאי שמעדכן אותם בפרוטרוט על כל מצבור נשק רוסי, וגם מסביר להם ומלמד אותם איך לתקוף ולהשמיד אותם. "ברור לכולם שנשיא רוסיה ואנשיו, לא נערכו בצורה נכונה אל המלחמה הזאת. אפילו הם עצמם מודים בכך בפה מלא".

אחרי שתיאר מצב קיים, מבקש הרב צוקר לעבור ולתאר מצד דמיוני: "בואו נדמיין לעצמנו מצב שתושביה של עיירה כבת אלפיים תושבים בטקסס שבארה"ב מחליטים להכריז על מרד נגד ארה"ב. הם מקימים מדינה עצמאית לטענתם, ופורשים לחלוטין מהברית האמריקאית. השריף של העיירה מכריז על עצמו כעל ראש המדינה, ומתחיל להנפיק מטבעות מקומיים ודרכונים מקומיים כשסמל העיירה מוטבע עליהם.

"בתגובה מכנס הנשיא ג'ו בידן את המועצה לביטחון לאומי ואת ראשי כל מערכות הביון והמודיעין. הוא מציב שורה של לוחייני ריגול שתפקידם לסרוק את הכוחות הצבאיים של העיירה, מורה לחיל הים להתכונן לירי של מאות טילי שיט בו זמנית לכיוון מטרות שונות שיוגדרו בתוך העיירה, ובמקביל משנע דיביזיות שלמות של הצבא האמריקאי המהולל כדי להקיף את העיירה מכל עבר, ולהתכונן לקראת מלחמה עקובה מדם.

של שריף שמחזיק מעצמו ראש מדינה...

"אבל הפרשנים היותר רציניים יגידו שמהו כאן לא ברור. הרי זה ודאי שהנשיא לא מקבל לבד את כל ההחלטות האלו. הוא מוקף במאות יועצים ואנליסטים שמנתחים את המצב. אם כל אלו גם יחד החליטו שיש לנקוט בצעדים הללו, כנראה יש כאן משהו שאנחנו לא מודעים אליו, ורק הנשיא ויועציו הקרובים מבינים אותו.

"יש כאן שתי אפשרויות", יסבירו הפרשנים הרציניים, "או שביידן יודע שכוחות הביטחון של ארה"ב לא שווים כלום ואין להם יכולת להתמודד אפילו עם מרד של 600 איש, או... או שהשריף של העיירה הטקסנית מחזיק בכח עוצמתי שאנחנו לא מודעים אליו. אולי הוא הצליח להשתלט על 'המזוודה השחורה', שבה שמורות הסיסמאות הנדרשות כדי להפעיל את הנשק הגרעיני של ארה"ב? אולי הוא השתלט על משגרים של פצצות וואקום מסוכנות במיוחד? אנחנו לא יודעים מה, אבל זה ודאי שיש לו איזה נשק סודי ומסוכן מאוד. אחרת נשיא ארה"ב לא היה צריך לגייס את כל הכוחות האלו כדי להתמודד עם מרד מגוחך שכזה".

הנשק הסודי

"אחרי כל ההקדמה הארוכה הזאת..." אומר הרב צוקר, "אני רוצה להגיע לנקודה שבה נעסוק היום... הסיפור של דור הפלגה. קמו קבוצה של אנשים, בשר ודם, עפר ואפר, הם לא יכולים לקפוץ לגובה של יותר משני מטרים, אין להם אפשרות לירות חץ למרחק של יותר מחצי קילומטר, אבל הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, ושכינת עוזו בגבהי מרומים והוא גבוה מכל תפיסה והשגה שאפילו המלאכים והשרפים הקדושים שואלים 'איה מקום כבודו' ואין להם תשובה על השאלה הזאת, הקב"ה שהוא מלך מלכי המלכים ובידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש, הוא לוקח את המרד של האנשים המצחיקים האלו ברצינות רבה..."

וַיֹּאמֶר ד' הֵן עִם אֶחָד וְשִׁפָּה אַחַת לְכֹלֵם וְזֶה הַחֶלֶם לַעֲשׂוֹת וְעִתָּהּ לֹא יִבְצֵר מִהֶם כָּל אִשָּׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת".

"שמעתם? הקב"ה מסביר שהאנשים האלו יכולים לעשות כל אשר יזמו... זה לא יאומן!

הקב"ה מלך מלכי המלכים יוצר הכל...???

"אם כן נשארנו רק עם האופציה השנייה. כנראה שלאותם אנשים מדור הפלגה, שלא מסוגלים לירות חץ למרחק של יותר מחצי קילומטר, כנראה שיש להם איזה נשק סודי ומאיים, אולי המזוודה השחורה, או הכפתור האדום, אולי נשק יום הדין... יש להם משהו שהקב"ה מודיע שצריך להתמודד איתו.

"פחד פחדים! איזה מן נשק, איך זה ייתכן?".

אבחון פסיכיאטרי

"כתוב כאן יסוד גדול ועצום כפי שמתגלה בדברי רבותינו. הקב"ה נתן כוח אדיר לאדם שהוא כוח אלוקי ממש שיש בכוחו ליצור דברים גם כשהם מנוגדים לגמרי לרצון ד'! לכת הזה קוראים - 'כח הרצון'! כפי שמבאר את הדברים בטוב טעם הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצוק"ל

"או שביידן יודע שכוחות הביטחון של ארה"ב לא שווים כלום ואין להם יכולת להתמודד אפילו עם מרד של 600 איש, או... או שהשריף של העיירה הטקסנית מחזיק בכח עוצמתי שאנחנו לא מודעים אליו. אולי הוא הצליח להשתלט על 'המזוודה השחורה'

("שפתי חיים" פ' נח) ונקדים:

"הרה"ג רבי מאיר צוויבל באחד משיעוריו סיפר: מעשה שהיה בגביר אדיר משיקגו, שהגיע לשנתו ה-63 ויחד עם זאת זכה לסיים את הש"ס, לכבוד המאורע הגדול הזמין את כל צאצאיו, בנים ובני בנים, לחגיגת סיום מפואר.

"בימים שקדמו למעמד הגדול התכנסו בניו יחדיו ודנו ביניהם איזה מתנה יקנו לאביהם לכבוד יומו הגדול, הצעות עלו וירדו אך שום רעיון לא נמצא מתאים. כיון שלא מצאו מתנה הולמת החליטו לשאול את אביהם בעצמו באיזה מתנה יחפון, אמר להם האב 'הן כסף לא חסר לי ב"ה, והקב"ה חנני די כסף לקנות כל אשר שאלו עיני, אך אם רוצים אתם לגרום לי קורת רוח, בקשה אחת לי מכם שמעו ואספרה:

'בילדותי התגוררנו בניו יורק, הורי שלחו אותי לתלמוד תורה, אך אני מטבעי הייתי פרא אדם, לא למדתי כמעט ורק גרמתי לנזקים אדירים בכל מקום בו נגעת. בעצת מחנכים לקחוני הורי לרופא מפורסם שיבדוק אותי, הלה הושיבני מולו והחל שואל אותי כל מיני שאלות שונות ומשונות, תוך שהוא רושם את תשובותי, ככלות שעתיים סיים הרופא את הפגישה ופטרנו בהבטחה שישלח את חוות דעתו בעוד כמה ימים.

"באותו יום פיטרו את אבי מעבודתו ואיבד את מקור פרנסתו, חבר עשיר משיקגו ששמע על כך, הזמינו לעבוד אצלו, לא התמהמנו ועוד באותו שבוע עברנו לשיקגו. הרופא וחוות דעתו נשכחו מלב, אבי רשם אותי בתלמוד תורה חדש, ואני עשיתי לעצמי חשבון הנפש שזוהי הזדמנות חיי, אין אחד שמכיר אותי וביכולתי לפתוח דף חדש, ואכן ממחשבה למעשה התחלתי להשקיע בלימודים ובהתנהגותי, הדבר עלה לי בעמל ויגיעה רבה, אך בסיעתא דשמיא, ובזכות מלמד יקר ששם עיניו עלי וסייע לי, הפכתי תוך זמן קצר לאחד מבחירי התלמידים. ברבות השנים הזדקן ידידו של אבי, והוא נכנס תחתיו לנהל את עסקיו ולאחר פטירתו ירש אבי את כל הונו ונעשה עשיר גדול, ומזה נמשך גם הצלחתי ועשרי הרב.

"ועתה" סיים העשיר את סיפורו, "אם רצונכם לגרום לי קורת רוח השיגו לי את חוות דעתו של הרופא הלז, כי עז רצוני לדעת מה כתב עלי".

"אותו רופא נפטר זה מכבר, וכתביו וחפציו עברו בעלות, אך במאמצים מרובים ובתוספת ממון הרבה, הצליחו בניו של העשיר משיקו להשיג את קובצי כתביו, ולהוציא את הכתב האמור.

"בעיצומו של הסיום קם העשיר על מקומו, בידיים רועדות פתח את המכתב, והתחיל להקריא כדלהלן: 'הורים יקרים, שוחחתי עם בנכם במשך שעתיים, ונוכחתי לראות שיצא מדעתו כליל, לצערי אין מנוס מלהכניסו למוסד מיוחד שם יהיה סגור כל חייו וכך לפחות לא יוכל להזיק את אחרים'..."

הרים העשיר את המכתב ונופף בו לעין כל, 'ראו נא, אילו היו הורי מקבלים אז את המכתב לידיהם מי יודע מה היה עולה בגורלי והיכן הייתי היום!

"מה עשה הקב"ה? סובב שאבי יפסיד את עבודתו ויוכרח לעבור למקום אחר, כך ניצלתי מגור דינו האכזרי של הרופא ועלה בידי להשתנות מן הקצה אל הקצה, עד שאני זוכה עתה לעמוד כאן ביום שמחת לבי, לעשות סיום הש"ס רבתי, ולראות את בני וצאצאיי מסובים כשתילי זיתים סביב לשולחני."

רבות אפשר ללמוד מהסיפור הזה, אבל נקודה אחת נציע כאן, והוא שהרבה פעמים מנסה היצר הרע להכניס הרהורי יאוש בלבו של אדם, וחושב שכבר אין לו תקוה, זה טבעו, ואינו יכול להשתנות, אך כל זה מקורו מ'קליפת עמלק'.

"האמת היא שאין דבר העומד בפני הרצון, ואדם מקדש עצמו מעט, מקדשים אותו הרבה מלמעלה, וזוכה לסייעתא דשמיא.

כח הרצון

מורן המשגיח רבי אליהו אליעזר דסלר זצוק"ל (מכתב מאליהו ג' עמ' 97) מסיק שכל בריאת העולם ברא הקב"ה בכח "רצונו יתברך" ומה שנאמר עשרה מאמרות בבריאת העולם כותב כבר הרמב"ן: "ויאמר אלהים יהי אור - מלת "אמירה" בכאן להורות על החפץ, כדרך מה תאמר נפשך ואעשה לך (ש"א כ ד), מה תרצה ותחפץ..." (רמב"ן בראשית א ג) כלומר האמירה היא רק גילוי של הרצון, אבל למעשה העולם כולו נברא ברצון ד'. וכמאמר הפסוק: "תִּיַים בְּרָצוֹנוֹ" (תהלים לו).

אומר הרב דסלר, כמו שבבריאת האדם שבראו הקב"ה כדמותו היינו שנתן לו את כח הבחירה הגמור, כך הוא כדמותו בכח הרצון, וכמו שהקב"ה בכח הרצון ברא את העולם כולו, כך האדם יכול עם כח הרצון לייצר דברים וליצור מציאויות.

הקב"ה אומר אני נתתי פצצה ביד האדם בעצם בריאתו בצלם ובדמות. לאדם יש את כח היצירה עם הרצון! זה חלק מכח הפעולה הניתנת לאדם ע"י הבחירה, וכוחו בבחירה הוא גם לבחור ברע, אם כל העולם מקובץ ומאוחד תחת רצון אחד יוכלו לעשות מגדל ולהילחם ח"ו בהקב"ה..."

"הקב"ה מצא רק פתרון אחד אל מול האיום הקיומי הזה: "נִיְרְדָה וְנִבְלָה שָׁם שְׂפָתַם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שְׂפַת רֵעֵהוּ" אם ייפרדו

לאלפי רצונות שונים, לא יהיה לרצון שלהם כח לפעול נגד רצון הבורא.

דבר בשם אומרו

"פרשת נח סמוכה לסיום הימים המתוקים, מערכת נפלאה של 52 ימי רצון מראש חודש אלול ועד אחרי ששמחת תורה'.

"ארבע עשרה פעמים בקשנו מהקב"ה בשבוע האחרון של הימים האלו: "וְהִשְׁיֵאֵנוּ ד' אֱלֹהֵינוּ אֶת בְּרַפְתּ מוֹעֲדֵיךָ." אנו רוצים שהימים המתוקים לא ישארו במערכת ההסטוריה שלנו, אלא נישא אותם אתנו בכל הימים הבאים. וכאן באה המחשבה, מה עמד במרכז הימים האלו?:"

"בפשטות, "תשובה!" וזה ברור, אבל מהו הביטוי החזק ביותר של הימים, שזה בעצם לא נפרד מהתשובה - "גילוי הרצון!" את האלול אנו מסובבים סביב ה"אני לדודי ודודי לי" והכוונה הפשוטה אני משתוקק להתקרב לדודי ודודי משתוקק להתקרב אלי. מאה ושתים פעמים אנו זועקים בימים האלו: "אֶחָת שְׂאֵלְתִי מֵאֵת ד' אוֹתָהּ אֶבְקֵשׁ שְׁבִיטִי בְּבֵית ד' כֹּל יְמֵי חַיִּי לְחַזוֹת בְּנַעַם ד' וְלִבְקֹר בְּהִיכְלוֹ: (תהלים כז ד)

"אבל יותר מזה, את בקשת המחילה הראשונה אנו מתחילים לבקש בראש השנה, לא בתפילות, אלא ב"תשליך": "יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ כִּבְשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִשְׁלַיְךָ בְּמִצּוֹלוֹת יָם כֹּל תִּטְאֲתָם:" אבל צריך איזה סיבה, הרי אנחנו עשינו את החטאים האלו מה פתאום שהקב"ה ישליכם במצולות ים, למה ימותו מהם הדגים כשאנחנו חטאנו?

"על כך הוסיף בעל ה"עבודת הקודש" את סדר תפילתו הנפלאה, והוא מעמיד בראשה את תפילת רבי אלכסנדר (ברכות יז ע"א): "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות" זה למעשה התירוץ שלנו, זה לא אנחנו, זה היצר הרע! הרצון שלנו הוא באמת לעשות רצונך!

"והאדם עומד עם עצמו ושואל את עצמו: על מי אתה עובד בדיוק, את מי אתה משקר? אפילו לא את עצמך! שנה שלימה של אלפי ורבבות מעשים שנוגדים את רצון ד' הנך בא למחוק במחי פה עם הצהרה שרצונך רצון אחר הוא?! ואיך מתבייש להצהיר זאת ביום דין למי שבוחן כליות ולב?

"חז"ל כבר אמרו: "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם." (כלה פ"א) חייבים לתת שם למי שטוען את הטענה החזקה הזאת. ובכן הטענה הזאת שאנחנו כביכול דוברי שקרים ורק 'מתרצים תירוצים' זאת טענתו של היצר הרע בכבודו ובעצמו.

"כי האמת היא ש"רצוננו לעשות רצונך" זהו הרצון היחיד שלנו, זהו העומק שבכל יהודי ויהודי.

"ובכן רבותי, כבר ראינו שהנשק הסודי החזק ביותר, הוא כח הרצון. מי שיש בו רצון אמתי לעשות את רצון הקב"ה, יצליח בכך. אף אחד אינו יכול להתגבר על רצון חזק, אפילו מלך מלכי המלכים כביכול זקוק לגייס פתרונות מיוחדים כדי להתמודד עם כח הרצון, על אחת כמה וכמה היצר הרע, בוודאי שאין לו יכולת להתגבר על הרצון שלנו, וכל מה שאנחנו צריכים לעשות זה פשוט לרצות, אבל עם הלב! עם כל כח הרצון שטמון בנו, ובכח הזה בוודאי נצליח בעז"ה."

מדוע

לא הצליח נח להשפיע לטובה על בני דורו ולהחזירם בתשובה?

כיצד

עזב א"א את הקב"ה ורץ לקראת אנשים שהיו נראים כעובדי ע"ז?

מדוע

לא נחתם דינם של דור המבול אלא על הגזל, הרי הם עברו על כל העבירות החמורות?

עכשיו
במבצע
מיזחד
בשיוזק
ישיר

02-5609000

להבין את הפשט, להעמיק בעיון, להאיר את פסוקי התורה בהבנה ובבהירות, כל התשובות לכל השאלות

3 כרכים על המשה חומשי תורה

יְדֵרֶשׁ דָּוִד

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

"אמרנו להם מראש שאם לא יגיעו לעמק השווה, הם יצאו מכאן למסע ארוך של מריבות ודיונים שיביא להם הפסדים הרבה יותר גדולים וכבדים מכל המשכורת הכוללת של הפועל החדש, אבל לא היה לנו עם מי לדבר. ומאז הסיפור הזה נמשך יותר מ-5 שנים, והם משלמים מאות אלפי שקלים על הוצאות הדיונים"

שיח הלכתי עם שניים מחשובי הדיינים בבית הדין 'הישר והטוב'
הגאון רבי אברהם דרברמדיקר שליט"א והגאון רבי אהרן שטיינברג שליט"א
על עבירות קטנות שאנשים דשים בעקבם, כי גזל מקטרג בראש ח"ו

מאת: יוסף מאיר האס

"פי מְלֵאָה הָאָרֶץ חָמָס" (בראשית ו, י"ג)

הגאון רבי אברהם דרברמדיקר שליט"א פותח את השיחה המרתקת ואומר לנו:

"כל אחד מאיתנו בוודאי רוצה ומייחל שתשרה השכינה במעשי ידיו, בביתו ובשכונתו. בתורה הקדושה אנו מוצאים סימן מובהק למקום השראת השכינה - בפסוק (בלק כד, ה) "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל" וכתב רש"י, על שראה פתחיהם שאינם מכוונים זה מול זה, ועל כך אמרו חז"ל (ב"ב ס.). ראה שאין פתחי אוהליהם מכוונים זה לזה, אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכינה. הרי שאף בלעם הרשע ראה והבין שאם בני ישראל מקפידים על הלכות נזקי שכנים כהלכה, ראויים הם שתשרה שכינה עליהם.

"מעשה היה אצל הגאון בעל 'חזון איש' ז"ע, שבא אליו אחד לשאול האם מותר לו לפתוח חנות מסוימת ברחוב שבו כבר קיימת חנות כזו, והחזו"א השיב שע"פ הלכה אין הראשון יכול לעכב, ומותר לשני לפתוח כפי שנפסק בשו"ע (חו"מ סימן קנ"ו). מיד בא אליו הראשון בעל החנות ברחוב ההוא וטען היתכן לעשות כזאת. אמר לו החזו"א: "וכי מה אעשה, הרי כך נפסק בשו"ע בפירוש שמו"ת". הקשה השואל: "ואיפה היושר? לבוא ולפתוח חנות מול חנות קיימת?..."

"החזו"א נסער מעצם השאלה, ובספרו 'אמונה ובטחון' הוא מרמז על-כך כשהוא כותב, שישנם אנשים אשר מזמרים כל היום זמירתו של אמונה ובטחון בהשי"ת שימציא להם את מזונם ופרנסתם, אבל כשבא לידם ניסיון באמונה, הם שוכחים את כל אמונתם. כותב על-כך החזו"א, שאם ההלכה אומרת שמותר לשני לפתוח חנות מול חנותו של הראשון, צריך הראשון לדעת שמקיום דברי ההלכה לא נפסדים ויסמוך על השי"ת שישלח לו פרנסתו כבימי קדם.

"יותר מכך כותב החזו"א, שאם יבוא הראשון וילחם נגד השני בהוצאת דברי לעז עליו וכיו"ב, הרי שדעת בעלי בתים היא שבוודאי הראשון הוא נרדף שמקפחים פרנסתו, והשני הוא רודף. אבל האמת

היא בדיוק להיפך, הראשון הוא הרודף ואילו השני הוא הנרדף, כי אם ההלכה מתירה לו זאת, זכותו המלאה לעשות זאת. ועל הראשון מוטלת החובה לבטוח ולהאמין בהשי"ת, שמקיום ההלכה לא מפסידים מאומה.

"מכאן נלמד לענייני נזקי שכנים", מציין הגר"א דרברמדיקר ומדגיש, "שמקיום ההלכה הברורה לא מפסידים אף פעם, אדרבה כאשר הולכים בדרך התורה וההלכה, זוכים באמת להיות ראויים להשראת השכינה ולקבל הברכה מהשי"ת. ולכן, חשוב מאד תמיד לוודא בכל מלאכות הבניה הנעשות בבתי ישראל, שיהיו נעשים על פי הלכה ושלא יגרמו חלילה לנזקי שכנים, וגם אם נתבעים או תובעים בבית דין זה את זה, אסור להסס או לחשוש מפני ההליכה לבית דין, כי דווקא מתבררים פרטי ההלכה המדויקת והכל בא על מקומו לשלום".

'מוסר שמועס' בדין תורה

הגר"א דרברמדיקר: "אחד הדברים המפליאים אותי בכל פעם מחדש, הוא מריבות ובעיות בין שכנים או בין אחים הנמשכים שנים רבות וגוררים איתם הרבה מאד עגמת נפש והפסדים כספיים,

ואכן, היו לנו במרוצת השנים כמה פעמים דיונים בין יהודים לבין ערבים בבית הדין 'הישר והטוב', כי הערבים הבינו והסכימו לקבל את הכרעת הדיינים כדת של תורה

בתחילה היינו מעורבים בסכסוך וניסינו להציע להם כל מיני פשרות, ואפילו אמרנו להם שאם יסכימו 'לבלוע את הצפרדע' וימשיכו לתת את המשכורת החודשית לבנו של השותף, הרי הסכום הכולל של המשכורת שלו לשנה אינה כל-כך גבוהה, כמו הנזקים העצומים שיהיו להם עכשיו אם יחליטו לפרק את השותפות.

"מתברר, שהמידות הרעות של הקנאה והשנאה הן כל-כך קשות וחזקות, עד שאי אפשר לעמוד מולן בשום מצב. אמרנו להם מראש שאם לא יגיעו לעמק השווה, הם יצאו מכאן למסע ארוך של מריבות ודיונים שיביאו להם הפסדים הרבה יותר גדולים וכבדים מכל המשכורת הכוללת של הפועל החדש, אבל לא היה לנו עם מי לדבר. למעשה, הם החליטו לסרב להצעות הפשרה שלנו ומאז הסיפור הזה נמשך יותר מ-5 שנים, והם משלמים מאות אלפי שקלים על הוצאות הדיונים והשגת טוענים, זאת לצד המחלוקת הגדולה שפרצה בין האחים ומאז יש נתק מוחלט ביניהם, וכעת עומדים הם על סף פירוק השותפות וסגירת המפעל שהכניס להם כאמור מיליונים בשנה.

"כל זה רק בגלל שאחד השותפים לא הצליח להכיל את המשכורת החדשה של בן השותף השני, ואילו היה מגיע אתו לפשרה או מסתדר אתו בכל דרך שהיא, מה טוב ומה נעים היה כשהמפעל היה ממשיך להכניס רווחים גדולים והכל היה מתנהל על מי מנוחות. ממש חבל וכואב מאד לראות דברים כאלו".

בנייה בשטח משותף

נעבור ברשותכם לעסוק בהלכות שכנים שיש בהן פרטים רבים וחשובים למניעת עושיק ידיים בכל הקשור להרחבות הבנייה ולהיזק ראייה וכיו"ב.

הגר"א דרברמדיקר: "לצורך הבהרת ההלכות הבסיסיות השכיחות בנזקי שכנים, נשרטט כמה נקודות מרכזיות שעליהן מושתתות

כאשר ברור בוודאות שאם היו שני הצדדים הולכים לבית דין ומציעים את טענותיהם לפני הדיינים, היו חוסכים לעצמם את כל המריבות האלו ובנוסף לכך את הכספים הגדולים שיוורדים לטמיון כתוצאה מהמחלוקת החמורה שפרצה בין השכנים סביב הרחבות וכיו"ב, או בין האחים בחלוקת ירושה והמשפחה נקרעת מבפנים.

"ההצעה הטובה ביותר שיש לנו לתת לשני הניצים היא לבוא לבית דין ולהתדיין על פי הלכה כדת של תורה, שאז מתבררת ההלכה ויודעים בדיוק למי שייך הכסף או מי הוא החייב ומי הוא הזכאי. אמר לי פעם הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל, אב"ד בית דין הישר והטוב' ומגדולי הדיינים בעיה"ק ירושלים, שבדרך-כלל לפני חלוקת ירושה בין בני משפחה הוא אומר להם 'מוסר שמועס'... ובדרך-כלל היו הדברים מסתיימים ב'שמועס' עצמו ולא היו צריכים לבוא לידי חלוקה, כי אחרי שמיעת הדברים הנוקבים הם תפסו את עצמם היכן הם עומדים ונגד מי הם לוחמים, נגד בשר מבשרם, אחיהם יקיריהם".

מוסיף על-כך הגר"א שטיינברג דוגמאות מעשיות בשטח ולדבריו המה מעשים בכל יום:

"היה לנו סיפור עם שני שותפים גדולים בעסקים של מיליוני שקלים, אבל לאחרונה שמע אחד השותפים כי רעהו מרוויח עוד 3000 ₪ בחודש והוא לא יכול היה לסבול ולהכיל את זה. ניסינו להציע להם פשרות ודרכים שונות ליישור ההדורים ביניהם, ללא הצלחה עד שהשותפות נפרמה לגמרי, רק בגלל שהאחד לא יכול היה להכיל את העובדה שהשני מרוויח עוד סכום קטן מהצד.

"והנה, אילו היו צריכים הם להוציא עכשיו חצי מיליון ₪ לצרכי העסקים שלהם, בוודאי היו שניהם מוציאים את הסכום ללא אומר ודברים, אבל דווקא אותם 3000 ₪ שהשני מרוויח, את זה הוא לא יכול היה לסבול. ומה הוא הרוויח בכך? כלום! כי ברגע שהשותפות פורקה הרי כל העסק התפוצץ ועכשיו הפסיד פי כמה וכמה מכל אותם רווחים קטנים שהשותף השני הרוויח מהצד. ללמדך כוחה של קנאה ושנאה כשלא הולכים בדרך התורה והישר.

"זה ממש כמו הסיפור שהיה עם הגה"ק רבי ישראל סלנטר זצוק"ל, שראה איך יהודים סומכים על הרב שהטריף להם את הבהמה למרות שהיה כאן הפסד גדול, אבל לצד זאת לא היו מסוגלים לסמוך על אותו רב שהכריע בדין תורה וחייב את ראובן לשלם לשמעון בסכום הרבה יותר קטן, בהסבירו שבהטרפת הבהמה אכן יש הפסד גדול לראובן, אבל זה נשאר בינו לבין עצמו ואף אחד לא מרוויח מזה. לעומת זאת, בדין תורה כשהוא נדרש לשלם על-פי תורה לשמעון, הוא לא מסוגל לעשות זאת..."

סיפור נוסף בפיו של הגר"א שטיינברג כפי שהגיע לידם לפני כמה שנים בבית דין 'הישר והטוב':

"אחים שותפים במפעל גדול שהכניס מיליונים בשנה, נקלעו לסכסוך משפחתי בגלל שאחד האחים הכניס את בנו לתוך המפעל והקציב לו משכורת חודשית. האח השני לא יכול היה לסבול את המציאות החדשה הזו והחליט לפרק את השותפות בכל מחיר.

הראשון שהוציא את ההרחבה? מתחיל לצעוק על אותו שכן שהוא צר-עין וכופים אותו על מידת סדום וכו'... אלו מעשים בכל יום ואין צורך להכביר בדוגמאות מיותרות, אבל האמת היא שצריך לברר האם יש צדק בדבריו והאם אותו שכן שמגיע לטעון להיזק ראייה או להסתרת האור ולחסימת האוויר מפני ההרחבה של השכן, אכן צודק בטענותיו.

"הזכרתי לעיל את דברי מרן ה'חזון איש' שלפעמים דווקא זה שנחשב בעיני האנשים לרודף, על-פי דין תורה הוא זה הנרדף, וכן להיפך. לא תמיד השכן שמגיע בטענות על הרחבת דירתו של השכן מלמעלה, צודק בדבריו. ולא תמיד השכן שתוקף את השכנים על צרות עין, צודק בטענותיו. בשביל זה צריכים לבוא לבית דין ולברר את ההלכה האמיתית. וכאן המקום להדגיש שוב, שההליכה לבית דין אין פירושה לבוא ולריב עם השכנים בבית דין, כפי שאנו שומעים פעמים רבות מאנשים שאומרים שאינם רוצים ללכת לבית דין כי אין להם רצון לריב... ההיפך הוא האמת, אם רוצים לא לריב ולעצור את הויכוח, יש לבוא לבית דין ולסיים את זה על-פי הלכה ואין שמחה כהתרת הספיקות."

הגר"א שטיינברג: "ברצוני לחדד את הדברים ולהדגיש עוד יותר, כי דווקא בהלכות שכנים נפוץ מאד שדעת בעלי-בתים תהיה הפוכה לגמרי מדעת תורה, ויש פעמים שהמוציא את ההרחבה צודק ואין לשכן מתחתיו זכות להתנגד, אבל את זה הם צריכים לשמוע מפי הדיינים ולסיים בכך את המריבה. אדרבה, ההגעה לבית דין נועדה כדי למנוע מריבה ולא כדי להמשיך אותה בעוז ותעצומות. מי שתובע את חברו בבית דין, הוא אוהב שלום ורודף שלום באמת, כי הוא רוצה לתת סוף למחלוקת ולהגיע לידי הכרעה.

איזו דוגמה אפשר לתת לנזקי שכנים שצריכים לשמוע לדין תורה כדי להבין שדעת בעלי-בתים אינה צודקת?

"הוצאת מבנה והרחבת הדירה ברכוש משותף או הצרת מעברים ושימוש במעלית", משיב הגר"א שטיינברג. "ניקח בניין בן 4 קומות שיש בו פעוטון באחת הדירות בקומה העליונה. בכל בוקר מגיעים לבניין ההורים עם התינוקות להביא אותם לפעוטון והם משתמשים במעלית, אבל בינתיים ניזוקים מכך השכנים האחרים בבניין שאינם יכולים להשתמש במעלית באותן דקות קריטיות של תחילת הבוקר, עד שלפעמים מפסידים הם את האוטובוס למקום העבודה או שאר הפסדים בגלל שהמעלית תפוסה.

"יש כאן שאלה אמיתית בכל הקשור לגבי הסמכות ההלכתית שיש בידי השכנים לאסור את השימוש במעלית להורים והילדים של הפעוטון, ובמקרים חריגים אפילו לסגור את הפעוטון ולא לאפשר את פעילותו בבניין."

הרמת יד בתורת משה רבנו: חומרת האיסור בהליכה לערכאות

בתוך דבריו מעורר הגר"א דרברמדיקר את האיסור החמור של ההליכה לערכאות, דבר שנפרץ מאד בתקופה האחרונה ויש לעורר על-כך על גבי במה מכובדת זו:

הלכות אלו. הנה, כאשר אדם עושה פעולה כלשהיא מעבר לקיר החיצוני של בנין בו הוא מתגורר יחד עם שכניו, עליו לדעת שהקיר החיצוני בבנין הוא רכוש משותף של כל השכנים. ולפיכך, כל תזוזה הנעשית בקיר, בעיקרון טעונה אישור מהשותפים. מכוח זה יכול לבוא שכן ולדרוש ממנו דרישות שונות שיש להן גיבוי בהלכה, וכדלקמן.

"לדוגמה - אדם המתגורר בקומת קרקע וסוגר חדר בחצר הבנין, אף שהמקום לא מנוצל [הנקרא 'שטח מת'], עליו לדעת שמכיוון שהוא בונה בשטח משותף, יכול לבוא שכן מהקומה הרביעית ולדרוש ממנו הכנת תשתיות לתכנית עתידית להוצאת חדר בקומה הרביעית במפלס שעל גבי חדר זה, דהיינו ביסודות ועמודים ותכנון שיתאימו לזה, ומובן שאין כאן שום צרות עין ואי פרגון, אלא זו דרישה לגיטימית המעוגנת בהלכה.

"השכן התחתון מחויב לאופציה זו, למען יוכל גם השכן העליון לבנות מעליו בבוא העת. וכך נמצינו למדים דבר מעניין: השכן התחתון מחויב לשלם מכיסו הוצאות תשתיות עבור שכנו מלמעלה, בעוד זה מלמעלה עדיין אינו מתכנן להרחיב את דירתו, ורק בבוא העליון לבנות, ישלם חלקו ביסודות ועמודים שהכין לו שכנו התחתון."

"ולכן, כל בנייה בשטח משותף של מספר דיירים, מחייבת את הבונה לעשות תשתיות ויסודות לשביעות רצונם של שאר הדיירים, גם אם הם ירצו לבנות בחלקם רק בעוד מספר שנים. כמובן שכל מקרה צריכים להפנות לשאלת רב, שיבדוק כל דבר לגופו של ענין [ולפעמים כופין לחלוקה למרות התנגדות שכנים], אבל במקום שיש אופציה להרחבה לכל השכנים, השכן התחתון חייב לתת את הדעת שאף שכן לא יפסיד כתוצאה מהרחבתו. ולכן כאשר הוא בונה בחצר המשותפת, הוא מחויב להתחשב בתכנית עתידית של שאר השכנים כדי שלא יבוא לידי נזק ברבות הימים.

הגר"א דרברמדיקר מדגיש ומציין שכך גם יהיה הדין במקרה הפוך: "כאשר דייר מקומה שלישית מעוניין להרחיב את דירתו ולהוציא חדר החוצה מעבר לקיר החיצוני של הבנין המשותף, ואילו השכנים שמתחתיו אינם מעוניינים כעת להרחיב את דירתם, עליו להכין תשתיות בני שלש קומות מתחתית הבנין, כדי שבבוא היום והם יחליטו להרחיב את הדירה, יוכלו להשתמש באותם יסודות שהכין עבורם בשעתו, והם משלמים לו חלקם על השימוש ביסודות הללו. כללו של דבר: כל בניה והרחבה בחצר המשותפת ללא תיאום עם השכנים, מובילה לנזקים עבור השכנים השותפים בה וההלכה אינה מצדדת לטובת העושה כך."

שמוע בין אחיכם

מה עושים במצבים של בעיות בין שכנים? האם עדיף לפתור את הבעיה ישירות מול השכן או שיש ללכת לבית דין על כל דבר? "בהלכות שכנים יש כללים מאד ברורים בשו"ע ונושאי כליו יחד עם ספרי הפוסקים בדור האחרון", משיב הגר"א דרברמדיקר. "יש פעמים רבות שאנו שומעים על שכן שפתח חלון או הדביק מרפסת וכיו"ב, ומגיע אחד השכנים לטעון שזה מפריע לו. מה עושה השכן

מקובלים על-פי דין תורה. כל ההיתר של ההליכה לבית משפט במקום שבית דין מורים היתר, מובא בראשונים שזה מתוקף שליחות שבית הדין מעביר לבית המשפט, אבל אין הכוונה כאן שיהיו לו זכויות לקבל כספים שאינם מגיעים לו בדין תורה. ברוב המשפטים מחייב השופט תשלומי ריבות של הלנת שכר או על גרימת עגמת נפש, אלו חיובים שאינם על-פי דין תורה, ולכן לפני שהולכים להתדיין בערכאות באופן המותר, יש לעשות שאלת חכם מה מותר לקחת ומה אסור.

"גם בנוגע להתנגדות של שכנים להרחבת דירתו של השכן בבנין והם רוצים לפנות אל העירייה לפני הבנייה, יש כללים ברורים על-פי דין מתי מותר להם להציג התנגדות בעירייה, אבל בכל מקרה צריכים לכתוב בתוך המסמך שהם רוצים ללכת להתדיין בבית הדין ולא בבית המשפט. אנשים רבים מזלזלים בזה ואינם שמים לב לכך, אבל יש כאן בעיה גדולה של הליכה לערכאות וזהו עוון חמור מאד".

הגר"א דרבמרמדיקר מוסיף ומציין: "יש אנשים שיש להם סכסוך בעסקים וחוששים לבוא לבית דין פן יפסידו את הזכויות המגיעות להם לפי חוקי המדינה ולכן הם מעדיפים ללכת לבית המשפט. אלא שטעות גדולה בידם, כי בדיני עבודה בית הדין פוסק כמו חוקי המדינה, לפי דברי חז"ל (בבא מציעא פ"ז מ"א) "השוכר את הפועלים וכו' הכל לפי מנהג המדינה". בבואו לבית הדין יקבל האיש את כל המגיע לו על-פי דין תורה כמנהג המדינה, ואין זו סיבה לא לבוא לבית הדין".

(מתוך מוסף המבשר וילך - שובה תשפ"ג, בקיצור ושינויי עריכה)

"ראשית-כל צריכים לדעת את גודל חומרת האיסור, כפי שנכתב בתורה הקדושה (שמות כא, א) "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ודרשו חז"ל במסכת גיטין (פח:): "לפניהם ולא לפני ערכאות של גויים. חומרת איסור הליכה לערכאות מבוארת ברמב"ם הל' סנהדרין, ובשו"ע (חו"מ סי' כ"ו): "הבא לידון בערכאות הרי זה רשע, וכאילו חירף וגידף, והרים יד בתורת משה רבנו ע"ה".

מחדד הגר"א דרבמרמדיקר ואומר: "לפי ההלכה, גם במקום בו יש ליהודי בירור הלכתי עם אחד שאינו מבני ברית, עליו לבוא אתו לדין תורה אם הגוי מסכים לכך. ואכן, היו לנו במרוצת השנים כמה פעמים דיונים בין יהודים לבין ערבים בבית הדין 'הישר והטוב', כי הערבים הבינו והסכימו לקבל את הכרעת הדיינים כדת של תורה. בחיפה זכורני שהיה פעם סיפור עם מתקין מזוגנים ערבי שהזיק את השיש במטבח תוך כדי התקנת המזגן, והוא נתבע בבית דין אצלנו. הוא הסכים לקבל את הצעת הפשרה שלנו כדי לפתור את המקרה ולהמשיך הלאה".

"יש להדגיש כאן, כי אלו החוששים לבוא להתדיין בבית דין באמרם שאין לדיינים כוח אכיפה של הוצאה לפועל וכדומה, אינם צודקים בכלל, כי על-פי חוק הבוררות שיש במדינת ישראל, אם בית דין מוציא פסק חתום והתובע מגיש בקשה לאישור פסק בורה, בית המשפט מקבל את הדברים ומאשר אותם, כפי שאנו רואים שברוב המקרים המגיעים לבית המשפט אחרי פסק דין ברור וחתום של בית דין, שבית המשפט מקבל את הדברים ללא עוררין".

הגר"א שטיינברג מסייג את הדברים: "גם באופן שמתירים בית דין לפנות לערכאות, יש להימנע מקבלת תשלומים שונים שבית המשפט מכיר בהם כמו קנסות, ריביות, הלנת שכר וכו"ב, שאינם

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

הרבי התקשר אלי כשבדיוק הייתי בטיסה. כשנחתתי שמעתי הודעה קצרה בתא קולי "מוטי, כשאתה יכול תחזור אלי". מסיבה שאני לא מסוגל להסביר לעצמי, לא החזרתי שיחה. ביום שני, ב' באלול, בשעה שבע בערב שמעתי שהתמוטט. הדבר הראשון שהכה בי הייתה השיחה שלא החזרתי. הבטחתי לעצמי שכאשר הרבי יתאושש, מיד אתקשר חזרה

על אצילות מידותיו של כ"ק מרן אדמו"ר מזוועהיל רבי שלמה גולדמן זצוק"ל

מאת: מרדכי גולדמן

"נח איש צדיק" (בראשית ו', ט')

היה יארצייט של יהודי גדול, הוא היה אומר עליו כמה מילים. מספר הנהגה יפה שלו. זו הייתה תקופה נוראית של פיגועים רצחניים ברחבי הארץ, רבים מהם התרחשו בירושלים. אחרי כל אירוע כזה הוא היה פותח את השיעור במשנה אמונית סדורה. מצטט ספר חסיד, או מביא דברי חיזוק ששמע מרבותיו. בי"ט אדר תשס"ב, מוצאי שבת פרשת עקב, התרחש פיגוע נוראי סמוך לשטיבלאך בשכונת בית ישראל בירושלים. זירת הפיגוע התרחשה במסלול שבו צעדנו מידי בוקר מהפנימייה לשיבה הקטנה. היינו מזועזעים. נער אחד, שעזב גם הוא בית בבני-ברק החמימה לירושלים הזרה וחלק איתי את אותו חדר בפנימייה, חווה את הפיגוע באופן יוצא דופן. אנחנו, חבריו, שמנו לב שמשוהו לא תקין. אבל המצוקה לא הגיעה לצוות. אלו היו זמנים אחרים. ביום ראשון בצהריים, בזמן שנשא דברי חיזוק נלהבים על הפיגוע, רבי שלמה זצ"ל הבחין שמשוהו בהתמודדות של הבחור עם האירוע לא תקין. אחרי השיעור הוא קרא לו לשיחה אישית. לקראת כתיבת הטור הזה, התקשרתי לאותו בחור, היום אברך חשוב, והזכרתי לו את הסיפור שארע לפני 20 שנה.

את כ"ק הרבי מזוועהיל רבי שלמה גולדמן זצוק"ל, הכרתי לראשונה עוד לפני שמלאו לי שלוש עשרה שנים. הגעתי מבני ברק לשיבה קטנה בירושלים, ילד כמעט יחיד בשיבה עם מאות בחורים בכובעים וחליפות. זאת הייתה תקופה שנמשכה פחות מחודש עד שמלאו לי שלוש עשרה וזכיתי בכובע וחליפה משלי. אבל מכל תקופת השיבה הקטנה, זו אחת התקופות הזכורות לי ביותר.

הרצון להיות "כמו כולם" הוא אחד הדחפים החזקים ביותר בגיל הזה. ספרתי את השעות עד הבר-מצווה.

הוא היה מגיד שיעור בשיעור ב', וידעתי שהוא בן-דוד ראשון של אבי. זיהיתי את פניו, אבל לא הכרתי אותו.

הפעם הראשונה שנפגשנו היה בשבוע הראשון של אלול. צעדנו שנינו זה מול זה, הוא עם גמרא ביד, בדרך למסור שיעור, ואני בדרך לשמוע שיעור. בכמה שניות שבהן מבטינו הצטלבו זיהיתי אותו, ידעתי שגם הוא זיהה אותי.

הוא עצר אותי, אחז בכתפי והלם בי משפט שנחרט בי לעד: "גם אני נכנסתי לשיבה בלי כובע וחליפה. נולדתי בכ"ה אלול, אני מבין אותך ממש, אבל תדע שזה יעבור מהר".

הוא לא שינן באוזניי איזה ווארט, לא הקטין את המצוקה, לא השמיע איזו בדיחה. הוא פשוט ראה את מה שהנער הצעיר הזה מבני-ברק הרגיש ונתן לזה מקום. זה היה מפגש כנה ויוצא דופן עבורי. מפגש עם הזדהות אמיתית, פשוטה ובלתי-מתחכמת. זה היה המפגש הראשון.

לא רק מגיד שיעור

שנה לאחר מכן, בשיעור ב', זכיתי להיות תלמיד שלו. הוא היה מגיד שיעור יוצא דופן. למרות שהוא לימד 'בקיות', והוא לא באמת היה חייב ליצור אינטראקציה מעמיקה עם התלמידים, בכל זאת ניסה לצקת משהו מעבר.

הוא מעולם לא הגיע רק למסור שיעור וללכת. תמיד היה נוהג לפתוח את השיעור בהתייחסות לענייני דיומא. אם

הוא נזכר מידי: המגיד שיעור ראה שלקחתי את זה קשה מאוד, הוא קרא לי ואמר לי לנסוע לכמה ימים הביתה. בכך תם האירוע מבחינתי. התאוששתי וחזרתי לעצמי.

אני שידרתי אז מצוקה נוראית, הוא פשוט ראה אותי. זה הכל.

רבי של צרות קטנות

עד שעזבתי את הישיבה הקטנה, הייתי מהבחורים המקורבים אליו. אלו היו בד"כ כמה בחורים משיעור ג' אוהבי חסידות, ואני שהייתי על תקן בן המשפחה. כנער הוא אף הזמין אותי כמה פעמים לביתו - מחווה שבמושגים של בחור בישיבה קטנה המתגורר בפנימייה - ערכה לא יסולא בפז.

הקשר נמשך לאורך השנים, למרות שבמשך תקופות ארוכות כמעט ולא יצא לנו לשוחח.

נפגשנו בעיקר בשמחות ובאירועים אקראיים. פעם אמר לי, שיש מעט אנשים שהוא מדבר איתם אחת לתקופה, והשיחה נמשכת בדיוק מאותה נקודה.

תמיד זכרתי לו "חסד נעורייך", את המפגש הראשון שלנו. פעם אזרתי אומץ, הזכרתי לו את הסיפור. הוא לא נזכר. איך אפשר לזכור, תהה.

אחרי שמונה לכהן כאדמו"ר, הקשר התחמם. בשנים האחרונות הוא הזמין אותי לבוא יותר לזוועהיל, ונעניתי, בעיקר בחגים. אל תשכח את השורשים שלך, הכה בי.

כשהיה רואה אותי, בזמן ההקפות, אחרי התפילה, תמיד היינו מחליפים כמה מילים. הוא שמח בבואי, ודאג שאני אדע על כך.

ככל שהגעתי יותר, התקרבו יותר, ובשנים האחרונות שוחחנו מפעם לפעם בטלפון.

אולי הדבר שהכי אפיין את הרבי, הייתה העובדה שהוא לקח קשה. אולי קשה מידי. לא רק אירועים שאותם פגש באופן אישי, אלא גם צרות של כלל ישראל.

בשיחותינו כמה פעמים אמר לי מפורשות, שההנהגה פוגעת בבריות. שהעול הכבד של שמיעת צרותיהם וכאביהם של אנשים, גובה ממנו מחיר אישי.

הוא לא רק שמע את צרותיהם של יהודים אחרים, הוא ממש ערם אותם על כתפיו.

הוא לא היה רק רבי של צרות גדולות ומעניינות. הוא היה רבי גם של צרות קטנות ומתסכלות. ילד שלא מקובל חברתית, אברך שהתסבך בחובות ועיקולים, בחור מבוגר שלא מוצא את עצמו.

פעם אחת אמרתי לו, רבי, אפשר לדאוג לכך שתשמעו פחות צרות של יהודים.

בעיקרון אתה צודק, השיב לי בדרכו האופיינית, אבל אני רואה את ההקלה על פניהם כאשר הם מספרים לי את מה שיושב עליהם. אם זה מקל עליהם, אין לי רשות להפסיק את זה.

#ליצנותא דעבודה זרה

מידי פעם הוא היה מבקר דברים שכתבתי.

פעם אחת השוותי בטורי בין השיטות של טראמפ ושל נתניהו הוא התקשר ומחה. איך אפשר להשוות בין יהודי לגוי. יהודי, למרות

באחת ההזדמנויות, סיפרתי לו על הקושי לכתוב טור שבועי והבעתי באוזניו את הרצון להפסיק עם הכתיבה. אתה יודע שכל שבוע אתה עושה מצווה, השיב לי. מצווה? כן, מצוות "ליצנותא דעבודה זרה"

שהוא אוכל נבילות וטרופות חוטא ומחטיא - נשמתו חצובה מכסא הכבוד. הוא הרי חלק אלוה-ממעל.

גוי, למרות שהוא עושה למען יהודים, הוא עדיין גוי נחות ושפל לאין שיעור מיהודי - באיזה מצב שלא יהיה.

באחת ההזדמנויות, סיפרתי לו על הקושי לכתוב טור שבועי והבעתי באוזניו את הרצון להפסיק עם הכתיבה.

אתה יודע שכל שבוע אתה עושה מצווה, השיב לי.

מצווה?

כן, מצוות "ליצנותא דעבודה זרה".

בשלב הזה הוא ציטט לי כמה ראשונים שפסקו שזו מצווה לבזות ע"ז.

יש אצלינו כאלו שמעריצים יותר מידי את הצבא, את ראש הממשלה - הסביר. זה טוב שאתה עושה מהם ליצנות. זו ממש מצווה.

ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות - הוסיף, צריך להשתמש בזה גם לכיוון השני.

תקופה קצרה לפני שהסתלק, הוא התקשר אלי. בדיוק הייתי בטיסה. כשנחתתי שמעתי הודעה קצרה בתא קולי "מוטי, כשאתה יכול תחזור אלי". מסיבה שאני לא מסוגל להסביר לעצמי, לא החזרתי שיחה.

ביום שני, ב' באלול, בשעה שבע בערב שמעתי שהתמוטט. הדבר הראשון שהכה בי הייתה השיחה שלא החזרתי. הבטחתי לעצמי שכאשר הרבי יתאושש, מייד אתקשר חזרה.

כמה שעות לאחר מכן עמדתי ליד מיטתו בבית המדרש בשכונת בית ישראל.

נשארה לי רק שאלה קטנה, רבי, שאלה שתמשיך לנקר בי כל חיי. לא הספקתי.

(מתוך המבשר)

אבל לא ויתרתי, קשה היתה עלי המחשבה שרב וגדול בישראל ימתין ברחוב ברוחות ובגשמים, והחלטתי להקדים בעוד חמש דקות כך שהגעתי מתחת לביתו בשעה 6:10 ושמחתי לראות שהוא עדיין לא שם עומד ומצטנף במעילו, אבל כמו שאתם כבר מבינים, השמחה ארכה יום אחד בלבד, למחרת הוא כבר המתין לי בשעה זו, וכך אני מושך את השעון אחורה, וגם הראש ישיבה עושה כך, עד שנשברתי...

מאצילות מידותיו של הגה"צ רבי אריה פינקל זצ"ל

מאת: אברהם פוקס

בבחרותי זכיתי ללמוד בישיבת 'מיר' הנודעת בשכונת בית ישראל שבירושלים. באותם ימים הגה"צ רבי אריה פינקל זצ"ל היה מוסר שיעורים בישיבה, מדובר על הימים שלפני הקמת ישיבת 'מיר ברכפלד', הבחורים זכו לשמוע ממנו שיחות ולהתבשם מעצותיו וממאור הפנים התמידי שהיה נסוך עליו.

יום אחד סיימתי את ה'סדר' בישיבה עם החברותא בהתלבטות בדבר שלמדנו וסיכמנו שהדבר מצריך עדיין בירור וליבון. תוך כדי שאנו פוסעים בבנין הישיבה, אנו רואים את רבי אריה פינקל זצ"ל צועד בסמיכות אלינו, אמרנו זה לזה, הנה יש לנו את מי לשאול ולהציע בפניו את הספק שלנו, אך היתה לנו התלבטות אם זה הזמן והמקום המתאים, שמא הוא ממהר ל'ועד' או שיעור וכדו', ולכן הקדמנו בשאלה האם יש לרב כרגע שהות וזמן כדי שנציע בפניו את הדברים? רבי אריה חיך את חיוכו הכובש ואמר: וכי הזמן הוא שלי שאני יכול לומר 'יש לי זמן'? אבל תשאלו מה שרציתם לשאול... וכך בדרך אגב לימדנו על יוקר הזמן של כל אחד ואחד.

לימים, כשנוסדה ישיבת 'מיר ברכפלד' והגה"צ רבי אריה נשלח לכהן בה פאר כראש הישיבה, הוא היה נוסע מביתו שבירושלים כל בוקר לישיבה. ר' חנוך ביטון הופקד על המשימה לקחתו ברכבו. וכה סיפר לי ר' חנוך: הזמן שסוכם עימי לבוא אלי היה 6:20 בבוקר, וכך אכן היה, אלא שתמיד רבי אריה כבר חיכה לי, מקדם את פני בחיך ובברכת 'בוקר טוב חנוך', ולעולם לא יוותר על 'תודה רבה חנוך' ביציאתו מהמכונית. כשהגיע החורף ובחוץ מנשבות רוחות, והקור הירושלמי מורגש היטב ובפרט בשעות מוקדמות אלו, גם לעיתים יורדים גשמים, הרגשתי לא בנוח שהוא מחכה לי כשהוא חשוף כך למזג האוויר, אז ביקשתי מכבוד הרב, שלא יחכה לי, אלא אני יצלצל אליו כשאגיע, אבל הרב לא הסכים לשמוע על כך, ואמר שזה בסדר והוא ימשיך לחכות.

משראיתי שכך הם פני הדברים, החלטתי להקדים בחמש דקות ולהגיע בשעה 6:15, ואכן כך עשיתי למחרת, הגעתי חמש דקות מוקדם יותר וחיכיתי בשמחה ובהנאה לרב שהגיע בשעה הקבועה.

למחרת נכונה לי הפתעה, כשהגעתי בשש ורבע, הרב כבר עמד שם, ממתין לי, ולא נותן לי לחכות שם.

אבל לא ויתרתי, קשה היתה עלי המחשבה שרב וגדול בישראל ימתין ברחוב ברוחות ובגשמים, והחלטתי לוותר על כמה דקות שינה ולהקדים בעוד חמש דקות כך שהגעתי מתחת לביתו בשעה 6:10 ושמחתי לראות שהוא עדיין לא שם עומד ומצטנף במעילו, אבל כמו שאתם כבר מבינים, השמחה ארכה יום אחד בלבד, למחרת הוא כבר המתין לי בשעה זו, וכך אני מושך את השעון אחורה, וגם הראש ישיבה עושה כך, עד שנשברתי, כשראיתי שאני כבר מקדים לפני שש בבוקר, אמרתי לראש הישיבה שאני חוזר לשעה הראשונה שש וחצי...

המגיד מישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א בספרו 'אוצרותיהם אמלא' מספא את ששמע על דודו - רבי אריה, ממשגיח ישיבת מיר - ברכפלד הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א:

הגאון מוילנא כותב בספרו 'אבן שלמה' (פרק א אות ב): "עיקר חיות האדם, הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים?".

שאל רבי אריה שאלה עצומה, אינני מבין את מהות שאלת הגאון - 'למה לו חיים', וכי לא כדאי לו לאדם לחיות בשביל שיוכל ללמוד,

"לקחתי את המתורגמן שלי, ואמרתי לו: תשאל אותם אם הם יודעים לומר 'אמן'. הוא שאל והם השיבו בשלילה. 'אמרתי לו, תגיד להם שיחזרו אחרי 'אמן! אמן! אמן!'". הם חזרו אחרי כמה פעמים. עכשיו עליתי שלב... כשאני מרים את היד, אתם צועקים 'אמן'... הם פרצו בצחוק. מי זה האיש המוזר הזה שרוצה לשחק כאלו משחקים עם אנשים מבוגרים. אבל למה לא?

הרה"ח רבי יוחנן בריזל, מקרב רחוקים, משמח קרובים ובין לבין משמח כגבאי צדקה, מדבר על הכח של אדם אחד להשפיע על כל סביבתו

אליעזר (לייזר) רוט

"עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר" (בראשית ו, י"ד)

בין לבין הוא משמש כגבאי צדקה, נודד בין בתי כנסת שונים, כדי ליזכות יהודים במצוות צדקה. אבל יש לו ייחודיות מאוד מסוימת, בכל מקום שהוא מגיע, הוא לא רק מזכה יהודים במצוות צדקה, אלא גם מעלה חיוך על פניהם, מברך אותם מעומק הלב בשפע של ברכות שהוא מעתיר על ראשו של כל אחד שרק עובר על ידו, ומשרה סביבו אווירה של שמחה ויראת שמים.

בעלון 'לקראת שבת' של ערב חג הסוכות הבאנו שיחה מרתקת עם הרב בריזל, ובתוך אותה שיחה שמענו ממנו גם על קירוב רחוקים במובן הכי בסיסי של העניין.

"היה זה לפני כ-28 שנה. היהדות במדינות חבר העמים היתה ממש מחוקה. היו יהודים שמיהרו לעלות לארץ הקודש עם נפילת מסך הברזל, אבל רבים נשארו במקומותיהם, וחוו מהעובדה שהם יהודים, לא היה להם שום מושג מה זה אומר. היינו צריכים להתחיל מאפס...

"היו שלוחים שעשו עבודת קודש, הגיעו ליהודים רבים, לקחו מהם פרטי קשר, התחילו להקים קהילות, לחבר יהודי ועוד יהודי, פתחו בתי כנסת, וכך לאט לאט החלה להתבצע עבודת נמלים קשה ומורכבת מאוד.

ידוע מזה שמבארים המפרשים, מדוע נצרך נח לבנות את התיבה במשך 120 שנה. הרי גם אם בנייתה של תיבה גדולה כל כך, עם גרזן, מסור ופטיש מהווה מבצע מורכב שמצריך כמה שנים לביצועו, בוודאי ש-120 שנה זה משך זמן ארוך הרבה יותר מהנצרך להקמתה של תיבה.

אלא ההסבר הוא, שהקב"ה רצה שיהיה לכל באי עולם תמרור אזהרה, שידעו שצפוי לבוא מבול לעולם, אם הם לא ישפרו את מעשיהם.

לכאורה ההסבר הזה אינו מספק. הרי התיבה עמדה במקום מסוים, אולי בחצר ביתו של נח, אולי במגרש מיוחד שהוא רכש לשם כך מחוץ לעיר. כמה אנשים עברו על ידה? מאות, אולי אלפים בכל שנה. ומה לגבי אלו שגרים בעיר אחרת? ואלו שנמצאים מעבר לים? התשובה היא, שבדיוק לשם כך היו זקוקים לטווח זמן של 120 שנה. כך ישמעו בכל קצווי תבל שישנו אדם אחד, משונה, שבונה כבר 30 שנה ואפילו 40 שנה תיבה, כי הוא סבור שבעוד 80 שנה צפוי לבוא מבול על הארץ...

כך יעסקו בעניין, גם אחרי 60 שנה ואחרי 100 שנה, ויאמרו שלפי החשבון של אותה 'תמהוני', המבול יבוא בעוד עשרים שנה.

בכל העיתונים יסקרו את הסיפור הצבעוני, וכל האנושות כולה תעקוב בעניין רב אחרי האיש המוזר הזה, איך הוא עושה את ההכנות האחרונות.

למעשה, אנחנו רואים מפרשת נח, בכמה וכמה נקודות, שיש ציווי על האדם להשתדל להשפיע על סביבתו, לגרום לאנשים שישפרו את דרכיהם ויישרו את הדרך בה הם צועדים.

מנהג אוקראינה

במשך עשרות שנים עוסק הרה"ח רבי יוחנן בריזל בקירוב רחוקים, כשבין היתר הוא היה נוסע בחגים, הן בחגי תשרי והן בחג הפסח, לאוקראינה כדי לקרב תינוקות שנשבו לאביהם שבשמים.

עושה עכשיו לבורא העולם. יהודים עונים אמן לראשונה בחייהם!".

ראשונה ואחרונה

"את תפילת המנחה של היום השני של ראש השנה, התפללנו קצת מוקדם והיה עוד חצי שעה בערך עד השקיעה..." ממשך הרב בריזל להעלות זיכרונות מראש השנה ברובנא.

"שמחתי מאוד שזכיתי לתקוע בשופר ליהודים שרובם לא שמעו מעולם קול שופר. ישבתי שם עם אחד המתפללים שידע לדבר אידיש, ויצרתי היכרות. מה שלומך? איך קוראים לך, איפה אתה גר? יש לך ילדים???"

"היהודי מספר לי שיש לו אשה, היא מאוד חולה. כבר תשע שנים לא ירדה מהמיטה. אמרתי לו... יש לך אשה בבית ולא סיפרת לי? בוא, ניקח שופר ונשמיע לה תקיעת שופר, לזכות אותה במצווה. "היהודי צחק ואמר לי, "מה שופר? היא מאוד חולה, זה לא מעניין אותה עכשיו... מה תלך עכשיו עד הבית שלי, רבע שעה, כדי לתקוע בשופר???"

"התעקשתי אתו, אמרתי לו שאני לא מוותר. תפסתי אותו ביד והתחלנו ללכת. הוא הראה לי את הדרך אבל הוא מאוד לא התלהב מהרעיון.

"הגענו אליו הביתה, ומצאנו שם אשה שבאמת נראתה מאוד מאוד חולה... לא בזבזתי זמן, שקיעת החמה מתקרבת ועוד מעט תיכנס השבת. תקעתי בשופר 100 תקיעות ברצף, בירכתי אותה בשנה טובה ומתוקה ומיהרתי לחזור לבית הכנסת.

"למחרת הגיע אלי אותו יהודי ובדמעות בעיניו הוא אמר לי 'רבי, א דאנק', תודה רבה! שאלתי אותו על מה? הוא אומר לי, שבאת לתקוע בשופר בבית שלי, כדי שאשתי תשמע..."

"שאלתי אותו, ר' יהודי... הרי אתמול לא רצית, אני הייתי צריך להכריח אותך ועכשיו אתה אומר תודה רבה???"

"אמר לי אותו יהודי דבר נורא... 'אשתי לא שמעה בחיים שלה קול שופר, ואני חושב שלא תהיה לה עוד הזדמנות לשמוע שופר בראש השנה. הרופאים לא אופטימיים לגבי המצב שלה, בדקות האחרונות שהיו לה לחיות בראש השנה, היא שמעה קול שופר. זאת מתנה מיוחדת."

"לצערי אכן היה כדבריו, ובראש השנה שלאחר מכן היא כבר לא היתה בין החיים. אבל הסיפור הזה חידד לי מאוד את נקודת המבט בכל הקשור לעיסוק עם קירוב רחוקים.

"פעמים רבות זכיתי לזכות יהודים לקיים מצווה בפעם הראשונה בחייהם. פעם ראשונה לענות 'אמן', פעם ראשונה לשמוע קידוש, פעם ראשונה לשמוע שופר, להניח תפילין, ללבוש ציצית ועוד ועוד..."

"אבל היהודי הזה לימד אותי שיש גם 'פעם אחרונה'. לפעמים צריך לקחת בחשבון שזאת הפעם האחרונה שבה משהו יזכה לשמוע שופר, להניח תפילין, לנענע בלולב או לומר 'ברכו את ה' המבורך'... 'אם זאת הפעם האחרונה, צריכים לעשות אותה בחיל וברעדה... איך אנחנו יכולים להתעלם ולעבור הלאה בלי לנסות להשפיע עליו

"באותה העת שלחו אותי לעשות את ראש השנה בעיר רובנא... הגעתי לשם, ומצאתי עיר שאין בה כמעט שמץ של יהדות. ובכל זאת, כמה עשרות יהודים באו לבית הכנסת, שימו כיפה ונעמדו להקשיב לתפילה. אני לא יודע כמה מהם נזהרו שלא לחלל את קדושת החג בעשיית מלאכה, אבל מי יכול להאשים אותם? תינוקות שנשבו במלוא מובן המילה.

"הבאנו להם מחזורים מתורגמים לרוסית, ואני עברתי לפני התיבה בכל התפילות, ממנחה של ערב ראש השנה שחל אז בימים חמישי ושישי, ועד מעריב של מוצאי שבת כעבור שלושה ימים..."

"כמובן שבכזה מקום לא התפללתי בנוסח אליו הורגלתי בחצה"ק קרלין, וגם לא ה'וועלטס נוסח - הנוסח העממי. המצאתי נוסח תוך כדי, פצחתי בשירים, יצאתי בריקוד עם הציבור ב'נשמת', הפעלתי את הציבור... העיקר שיהיה מעניין, שיגרום להם קודם כל להתעניין מה אומרים ועל מה אנחנו מתפללים, ודבר שני, שירצו לבוא גם מחר..."

"בכל אופן, אני זוכר שניגשתי לתפילת המנחה של ערב ראש השנה. אני מתחיל חזרת הש"ץ, ואומר "ברוך אתה", עוצר, מחכה שיגידו 'ברוך הוא וברוך שמו'... אבל אף אחד לא עונה... חשבת 'נו, אולי רוב הציבור לא סיים שמונה עשרה... או שאולי מנהג אוקראינה שלא לומר ברוך הוא וברוך שמו'... אבל אני רואה שגם ב'מגן אברהם' אף אחד לא עונה 'אמן', וגם לא ב'מודים' אין תגובה. כלום! אפס שיתוף פעולה עם הציבור..."

"כשסיימתי מנחה, נפל לי האסימון. הם פשוט לא יודעים. לא לימדו אותם, לא הסבירו להם. רק אז קלטתי שבעצם כל הנוכחים נמצאים עכשיו בפעם הראשונה בחיים שלהם בבית הכנסת..."

"אמרתי לעצמי, זה לא יכול להיות. יהודי שלא ענה 'אמן' כל ימי חייו? הייתכן?? נזכרתי במה שכתוב שצריכים לחנך את הילדים לומר 'אמן' מיד כשהם לומדים לדבר, כדי שיזכו על ידי זה לעולם הבא, אפילו שהם לא מבינים את המשמעות של המילה 'אמן'..."

"החלטתי שאני עכשיו הולך להכניס כמה עשרות יהודים לעולם הבא. איך? אני מלמד אותם לומר 'אמן'."

"לקחתי את המתורגמן שלי, ואמרתי לו "תשאל אותם אם הם יודעים לומר 'אמן'". הוא שאל והם השיבו בשלילה. "אמרתי לו, תגידי להם שיחזרו אחרי "אמן! אמן! אמן!". הם חזרו אחרי כמה פעמים עד שראיתי שהמילה הזאת כבר שגורה על לשונם.

"עכשיו עליתי שלב... "בואו נעשה משחק. כשאני מרים את היד, אתם צועקים 'אמן'..." הם פרצו בצחוק. מי זה האיש המוזר הזה שרוצה לשחק כאלו משחקים עם אנשים מבוגרים. אבל למה לא? "אני הרמתי את היד, והם צעקו 'אמן', עשיתי איתם כמה פעמים 'אימון על יבש', אני מרים יד והם מחזירים בעניית אמן, אחרי שכבר היינו בטוחים שאנחנו מבינים היטב זה את זה... יצאנו לדרך.

"אני רוצה לומר לכם, שכזה ראש השנה מרגש לא היה לי בכל שנות חיי. במשך כל ראש השנה הרמתי את היד והם ענו אמן ואני הרגשתי שהלב שלי מתרחב, זיכיתי את עשרות היהודים הללו בעוד מצוה, עוד אחת! אחחח! איזו זכות עצומה יש לי, איזו נחת רוח עצומה אני

שיזכה בכך?

היהודי הזה מרובנא לימד אותי שכך צריך להסתכל גם על מי שאנחנו עוברים לידו, מי שאנחנו מזכים אותו במצווה. אם אתה לא תשמיע לו עכשיו קול שופר, הוא יותר לא יזכה לכך... איך אתה יכול להתעלם מזה?"

השלב הבא

"אבל אני לא רוצה לעצור כאן", אומר הרב בריזל, "אני רוצה לקחת את זה צעד אחד נוסף קדימה, ואני אקדים לכך משל שמספרים... "היה פעם בחור מבוגר, בן 45... עד גיל 30 עוד הציעו הצעות שידוכים, מגיל 30 לארבעים ההצעות הגיעו פעם או פעמיים בשנה, ובגיל 40 הוא כבר 'צא מהשוק'... אף אחד לא מרים טלפון להציע הצעה. כלום.

"אותו בחור מבוגר, שמר על סדר יום רגיל, בא כל יום לבית הכנסת, התפלל שחרית, לאחר מכן קבע עיתים לתורה, הלך לעבוד בעבודה כלשהי, וכך הלאה.

"יום אחד הוא בא לבית הכנסת, וכשאמרו 'ויברך דוד', הוא התעצל לעמוד על רגליו. אחרי התפילה ניגש אליו אחד המתפללים ואומר לו: "הלו, שלוימי... למה לא עמדת ב'ויברך דוד', אתה לא יודע שכתוב בהלכה שצריכים לעמוד כשאומרים 'ויברך דוד'???"

"ענה לו אותו בחור תושבה ניצחת, באידיש זה מצטלטל יותר טוב אומנם, אבל גם בלשון הקודש אפשר להבין: "כבר 25 שנה מאז שהגעתי לפרקי, אני יושב בדד, בלי אשה, ולא אמרת כלום... פעם אחת אני יושב ב'ויברך דוד', ומיד קפצת!?"

"זה כמובן רק משל, אבל הנמשל מאוד מאוד ברור ומאוד נכון. אנחנו אוהבים לדאוג לרוחניות של הזולת, פחות מעניין אותנו הגשמיות שלו, וזאת טעות חמורה. אנחנו צריכים להתעניין גם ברוחניות ועוד יותר בגשמיות.

"כלפי מה הדברים אמורים. אנשים נוסעים לכל קצווי תבל כדי לקרב יהודים לאביהם שבשמים. זה דבר עצום ונפלא כמובן, כמו שסיפרתי גם אני עשיתי את זה במשך עשרות שנים, הלוואי ואזכה להמשיך בכך גם הלאה.

"אבל כשאתה בדרך לזכות יהודים באוקראינה או בבלארוס בשמיעת קול שופר, אתה יכול על הדרך להשפיע טוב גם סביבך, בירושלים או בבני ברק, בביתר או באלעד.

"אני רוצה לתת דגש על נקודה מאוד מסוימת: התעניינות אצל הזולת...

"סיפר לי יהודי שהוא קיבל על עצמו קבלה טובה, כל פעם כשמגיע אורח לבית הכנסת שלו, מישוהו לא מוכר, הוא ניגש אליו, לוחץ את ידו בחמימות ובברכת 'שלום עליכם', לעשות לו הרגשה טובה...

"אמרת לי, זה דבר נפלא, כולם צריכים לעשות את זה, אבל יש לי שאלה... כמה אנשים יש שמתפללים בקביעות בבית הכנסת שלך, ושאלך לא ניגש אליהם אחרי התפילה לומר להם 'גוט שבת', ולשאול אותם איך עבר עליהם השבוע?

"כמה אנשים מתפללים בבית הכנסת שלך ויכולים לעבור ימים

יש שם אנשים שמתפללים בבית הכנסת במרחק של שני מטרים זה מזה כבר כמה שנים, ואני הייתי צריך לעשות ביניהם היכרות, כי כל אחד מהם היה שקוע בעצמו ולא שם לב שיש עוד מישהו סביבו

ואפילו שבועות שהם באו לבית הכנסת, התפללו, הלכו, חזרו התפללו הלכו שוב וכך במשך שבועות שלמים, ובמשך כל הזמן הזה אף אחד לא החליף איתם מילה, לא שאל אותם 'מה שלומך', לא חיך לעברם... אני בטוח שאם נתחיל לפקוח את העיניים ולהסתכל כל אחד סביבו, נגלה שהם רבים מספור, ואנחנו חייבים להתחזק בעניין, לגלות יחס לאנשים שסביבנו, להראות להם שהם חשובים למישהו בעולם, שיש להם מקום פה בעולם הזה. שהם לא סתם כמו רהיט מיותר שפשוט לאף אחד אין כח לגרור אותו החוצה מהבית ולכן נותנים להם בינתיים לתפוס לנו כסא בבית המדרש... חלילה וחס".

שבוע של דממה

"היום בבוקר", כך מספר לנו הרב בריזל, "הלכתי לאחד מבית הכנסת בירושלים, שאני מבקר בהם בקביעות לזכות אותם במצוות צדקה. "כשאני מסתובב בבית הכנסת, אני גם עושה 'שמיח', אומר ווארטים מספר בדיחות, סיפורים מעניינים..."

"אני אומר תמיד לאנשים שבעיקרון אני לא צריך שיתנו לי כסף בכלל. אני מגיע רק כדי לשמוח אותם. אבל אם אני סתם יבוא לספר בדיחות, יגידו עלי שאני משוגע... אז אני גם מבקש מהם לתרום לצדקה, כדי שיקראו לי 'גבאי צדקה' ולא יחשבו אותי למשוגע..."

"בקיצור, הלכתי לבית הכנסת, הגעתי לקראת סוף התפילה וכשסיימו 'עלינו לשבח' התחלתי את הסיבוב הקבוע, אני מברך כל אחד בשפע ברכות, עם רבים מהם כבר יש לי ממש קשר חברי, אני זוכר שסיפרו בפעם הקודמת על הילד המאושפז ועכשיו אני מברך מה שלומו ואם ברוך ה' הוא החלים וכדו'.

"ראיתי אחד עם פנים קצת נפולות... התחלתי לדבר אליו והוא ענה לי בחצי פה. השקעתי קצת 'אקסטרה' מאמץ עד שלבסוף הוא העלה חיוך על פניו.

"כשסיימתי את הסיבוב ניגש אלי אותו יהודי ואמר לי דבר שזעזע

כשביקרתי פעם בלונדון בביתו של הנגיד הגאון רבי שמעון הירש של"א, הראה לי מהנמצא בגנזיו מכתב נדיר מגאון הדורות רבי עקיבא איגר זצ"ל, העתקתי בזמנו לעצמי את נוסח המכתב, והראתי זאת לגדולי ישראל - מרן ה'סטייפלער' זצ"ל וראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל. שניהם כאחד הביעו התפעלות מיוחדת מגודל הענווה המופלגת של רבי עקיבא איגר

כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם"?! - מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וְנַח מְצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'!" (בראשית)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו

הגה"צ רבי יצחק קורלנסקי זצ"ל, מפארי גידולי נובהרדוק, סיפר שראה פעם את רבו ה'סבא מנובהרדוק, מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל, מתעמק בינו לבין עצמו קרוב לרבע שעה, והיה נראה כי דבר מה מטריד את מנוחתו. כשהבחין בו ה'סבא' אמר לו בנימת שאלה: "הכיצד זוכים למצוא חן בעיני השם"?!..."

רבי שמשון רפאל הירש (בפירושו על התורה) כותב שמעלת מציאת חן בעיני ה' יתברך היא המעלה היותר גדולה: "אדם שמצא חן בעיני ה', הגיע אל השלמות העליונה, שאדם יכול להשיג לפני ה'!..." מוטל איפוא גם עלינו להעמיק ולהתבונן בכך, כיצד אכן זכה נח למצוא חן בעיני השם, ומתוך כך נלמד כיצד נזכה גם אנו למעלה נשגבה זו שאין שלימות עליונה ממנה.

נציע כמה דרכים שנאמרו בחז"ל, כיצד זוכים למציאת חן בעיני השם:

התורה מעלה חן על לומדיה

חז"ל במדרש (בראשית רבה פרשה כו) דורשים את הפרק הראשון שבתהילים על נח. בין הדברים מתואר מה היו מעשיו של נח קודם שנכנס לתיבה, שבגנים זיכה אותו הקדוש ברוך-הוא שתינצל הבריאה על ידו:

מבואר מדברי חז"ל שבזכות כך שהיה נח עוסק בתורה זכה ששתלו הקדוש ברוך-הוא בתיבה. אף שעדיין לא ניתנה תורה, היה הוגה דבר מתוך דבר ותורה מתוך תורה (כמבואר בירושלמי מגילה א, יא), עד שרבי יהודה דרש עליו את הפסוק 'ובתורתו יגה יומם ולילה!' הרי שזכות התורה הביאה אותו למצב של 'מציאת חן בעיני השם!'

דבר זה מצאנו במסכת כתובות (עז, ב):

בזמן האמוראים היה מצוי שרץ טפיל שהיה נכנס לתוך קרום המוח, במקום שמוחו של תינוק רופס. שרץ זה היה גורם לתסמינים קשים המבזים את האדם שנדבק ממנו: עיניו היו דומעות, חוטמו

היה נוזל ועוד. חולים אלו נקראו 'בעלי ראתן' והיו מדבקים ביותר, ומדין 'ונשמרתם מאוד לנפשותיכם' היו האמוראים נוקטים במשנה זהירות לא להתקרב אל אדם שחלה במחלה קשה זו.

הגמרא מספרת שרבי יוחנן היה מכריז שלא להתקרב לחולים אלו. רבי זירא הקפיד שלא לשבת במקום שהרוח הנושבת עליו מגיעה מבעלי ראתן. רבי אליעזר הקפיד שלא להיכנס לאוהליהם של בעלי ראתן. רבי אמי ורב אסי החמירו אף שלא לאכול מביצים שבאו מהמבוא שמתגורר בו בעל ראתן.

אולם אחד היה שהראה בפני כל שאינו חושש מחולי זה, היה זה רבי יהושע בן לוי. הגמרא אומרת שהיה יושב ועוסק בתורה ומתדבק בהם תוך כדי לימודו. הנימוק לכך היה שהלוא הכתוב (משלי ה, יט) מכנה את התורה: 'אילת אהבים ויעלת חן', עשה רבי יהושע בן לוי קל וחומר בעצמו: מה התורה מעלה חן על לומדיה גם כאשר לא היה על פניהם חן קודם, כיצד תיתכן שהיא לא תגן עליהם מפני המחלה שגורמת לסילוק החן.

הנה כי כן, מבואר בדברי חז"ל, שהתורה היא שנוסכת חן על לומדיה. בכך נוכל ללמוד גם מה היא הסיבה שבגללה זכה נח לנשיאות חן, משום שעסק בתורה.

התורה מעידה בנח: "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". כתב על כך רש"י (במסכת עבודה זרה ו, א): "תמים - עניו ושפל רוח". הרי שהענוה היא סיבה שבגללה זוכים למצוא חן ולהיות אהובים בעיני השם!

הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל, היה נוהג תמיד להזכיר בערגה מיוחדת את השיחות שזכה לשמוע מפי גאון המוסר רבי איצ"ל פטרבורגר זצ"ל, מגדולי תלמידיו של אבי תנועת המוסר מרן רבי ישראל מסלאנט זצ"ל. הוא עלה לארץ ישראל מרוסיה בערוב ימיו והתגורר כשלוש שנים 'בחצר שטרויס' הידועה.

מידי שנה כשהגיעו ימי הרחמים והסליחות, היה דורש בחצר ביתו שיחת מוסר ודברי התעוררות לפני אנשי ירושלים. המונים היו מתאספים לשמוע את דבריו בצמא ובתשוקה עזה. הדברים עשו רושם כביר על השומעים, ורבים נמשכו מכך לשיטת המוסר. אחד הבאים היה זה כאמור רבי אריה.

רבי אריה ציין ששיחה אחת חרוטה בזיכרונו באופן מיוחד. היא השיחה שעסקה בענין מציאת חן בעיני הקדוש ברוך-הוא. כשבסוף השיחה הפטיר רבי איצ"ל: "כיצד זוכים למצוא חן בעיני השם יתברך? שלמה המלך מגלה לנו את הסוד: 'ולענוים יתן חן' (משלי ג, לד), מי שאינו מתגאה במעלותיו ובמידותיו, ונוהג בענוה ובהכנעה הוא הזוכה למצוא חן בעיני השם יתברך!..."

כשביקרתי פעם בלונדון בביתו של הנגיד הגאון רבי שמעון הירש'לר שליט"א, הראה לי מהנמצא בגנזיו מכתב נדיר מגאון הדורות רבי עקיבא איגר זצ"ל, הממוען לאחד מגדולי הזמן, שבשאלתו הכתיר את רבי עקיבא איגר בתארים מופלגים, וכשהשיב לו פתח כמתפלא על התארים שהעניק לו, וכתב על עצמו בכזאת השפלה שלא ניתן לעלות על הכתב.

העתקתי בזמנו לעצמי את נוסח המכתב, והראתי זאת לגדולי ישראל - מרן ה'סט"יפלער' זצ"ל וראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל. שניהם כאחד הביעו התפעלות מיוחדת מגודל הענוה המופלגת של רבי עקיבא איגר.

וכבר מיוחסת האמרה לאחד מגדולי ישראל, כי מה שזכה רבי עקיבא איגר שתורתו תקבל בכל תפוצות ישראל ללא עוררין, באופן שאין לו אח ורע בדורות האחרונים, היא אודות לענוותנותו הגדולה, שכל ספריו מלאים באמירות של שפלות. לאחר שכותב את קושיותיו קושיות הברזל העצומות, הוא מרבה לסיים בנעימה קדושה בסגנון ידוע: "וה' יאיר עיני", "ולא זכיתי להבין", "דבריהם נעלמו מקטן כמוני", "דעתי קצרה מהבין דעתו הרחבה" וכדומה.

סיפר הגאון רבי בנימין זאב יעקבזון זצ"ל, רב בשכונת פאג"י בירושלים, שבצעירותו בהיותו בילנא, זכה פעם אחת להימצא

אבי מורי זצ"ל, נמנה במשך כמה שנים על שומעי ליקחו של הגה"צ רבי אליעזר אליהו דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז'. הוא מספר שהרב דסלר התבטא פעמים רבות בשיחותיו, לפרקים גם באוזני בני הישיבה, שביכולתו להבחין על פניו של אדם אם למד היום אם לאו, שכן אדם שלמד במשך היום מפיקים חן מיוחד!

וסיפר את שהעיד בזה תלמידו הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, שכאשר התמנה לרבה של רמת-השרון, הוצרך בוקר אחד להתעסק בעניין ציבורי מסויים שלא סבל דיחוי, ופנה לדרכו מיד לאחר תפילת שחרית, וכששב לפני הצהרים מעיסוקו נכנס לחדרו של הרב דסלר לצורך ענין מסויים, ותוך כדי השיחה חזר בפניו הרב דסלר על הדברים: "מכיר אני על הפנים של כל אחד האם למד תורה היום או לא".

כששמע כך רבי יעקב העיז לשאול את המשגיח אם אכן ביכולתו לזהות על פניו אם למד היום, ושאל את המשגיח ביראת הכבוד: "יאמר נא רבינו, האם למדתי היום או לא?...". הרב דסלר הביט בעיניו הקדושות על פניו של רבי יעקב, ולאחר עיון קל אמר: "הן! אמנם למדת תורה היום!"

רבי יעקב הביע פליאה בפני רבו: "היום עסקתי אך ורק בעסקי מצוה, ולא יכולתי לשבת וללמוד כלל". אך הרב דסלר התעקש ואמר: "על פניך ניכר הרושם שלמדת היום! והציע לתלמידו: "תשב עם עצמך ותתבונן היטב מה עשית בכל רגע ורגע מזמניך מהבוקר ותבחין שאכן כן למדת, אולי אמנם מעט, אבל על כל פנים ודאי למדת היום!" - קבע בפסקנות.

כמצוותו ישב רבי יעקב עם עצמו ודקדק בכל רגע ורגע מה עשה מהבוקר. לפתע נזכר שכאשר הגיע בבוקר לישיבה פלונית כדי לפגוש שם מישהו, נכנס להיכל בית המדרש והבחורים שעמדו שם שוחחו בדברי תורה, והוא התפלפל עימם בסוגיא בה אחזו.

את מסקנתו השמיע בהתפעלות באוזני המשגיח הרב דסלר, שאכן הוא צדק בהבטה שלו. אך המשגיח לא התפעל כלל: "אין זה חידוש עבורי!..." אמר, "על פניך ניכר הרושם שלמדת תורה היום!..."

ביטוי מבהיל ונדיר מסוגו שמע הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, מפי רבו הגאון הקדוש רבי שלמה מזוועהיל זצ"ל, שאמר: "נכנסים אלי אנשים שנראים כצורת בהמה, בגלל שלא פתחו גמרא באותו היום". רבי שלומק'ה כידוע היה נזהר עד מאוד שלא לשמוע ובודאי שלא להתבטא בשום ביטוי שיש בו משמעות שלילית על יהודי באשר הוא. אך כאן באמרה זו יצא מגדרו, ואמר זאת לא אחת. כנראה שהדבר הפריע לו מאוד, ורצה שידעו על כך.

נפלא! התורה נמשלה ל'יעלת חן' שמעלה חן על לומדיה. יש בה כח לפשט את העקמומיות שבלב, לטהרו, לעדן את הנפש ולגרום לפנים לקבל גוון רוחני זך ואציל יותר. צדיקים וקדושים בעיני הבדולח שלהם הבחינו בכך בהבטה אקראית על פני האדם.

לענוים יתן חן

סיבה נוספת מבוארת בחז"ל, בגללה זכה נח למציאת חן, היא הענוה!

"אני רואה שאתה ממש נרטב בגשם. לבי יוצא אליך, הייתי שמח לקחת אותך, אבל אני אסביר לך מה הבעיה... הרכב הזה לא שלי, הוא של ג'סי, ואני לא יודע אם הג'סי שלי יסכים להכניס אותך כשאתה רטוב, זה עלול ללכלך לו את הריפוד, והוא לא השאיל לי את הרכב על דעת כן..."

אין ייתכן שכולנו סולדים מאוד מהגזל, ורואים בו עוון בזוי במיוחד, ובכל זאת אומרים חז"ל שרובנו נכשלים בגזל רחמנא ליצלן?

הרב עמרם בינעט

"פי מלאה הארץ חמס" (בראשית ו, י"ג)

מעשה ביהודי שיצא לקניות בבוקר בהיר. הוא קנה כמה פריטים בחנות אחת, ולאחר מכן כמה פריטים בחנות אחרת, וכך המשיך והסתובב ועשה סידורים שונים במרכז העיר. בלי ששם לב התקדרו לפתע השמים, עננים אפורים הגיעו והחלו להמטיר את ברכתם... עומד היהודי, בידיו שקיות מלאות במצרכים וחפצים שונים, חלקם עלולים להתקלקל במים, אין לו מטריה, אפילו לא שקית לכובע... הוא אובד עצות... לפתע עוצר לידו בחריקת בלמים רכב, הנהג, יהודי עדין בעל מראה אברכי קלאסי פותח את החלון ומשתף אותו בלבטים שלו... "וואיי. אני רואה שאתה ממש נרטב בגשם. לבי יוצא אליך, הייתי שמח לקחת אותך, אבל אני אסביר לך מה הבעיה... הרכב הזה לא שלי, הוא של ג'סי, ואני לא יודע אם הג'סי שלי יסכים להכניס אותך כשאתה רטוב, זה עלול ללכלך לו את הריפוד, והוא לא השאיל לי את הרכב על דעת כן..."

האיש עומד בגשם, רועד מקור, והנהג ממשיך להסביר לו את צדדי הספק, האם אומרים שחזקה נחא ליה לאיניש שיעשו מצווה ברכושו כשהדבר לא גורם לנזק ממשי, אלא בעיקר לרטיבות ולכלוך שאפשר להעביר על ידי קצת מאמץ...

"בסופו של דבר צועק האיש הרטוב לנהג: 'רבינו, סע! תתקדם. כשאתה עומד כאן אתה רק עושה לי נזק, כי אחרים לא עוצרים לי. המושך בדרכך, ואולי מישהו אחר שהרכב שלו לא שייך לג'סי שלך, יעצור לי...'".

"האברך מתנצל מעומק לבו, ויוצא לדרך, משאיר אחריו יהודי רטוב ורועד מקור.

"והנה עוצר לידו רכב נוסף. הפעם היה זה רכב אמריקאי גבוה יחסית, הדלת נפתחת אוטומטית, והנהג החביב והאדיב מזמין אותו בשמחה להיכנס..."

"הוא מביט על הריפוד הבהיר, ומרגיש לא נעים. "זה בטוח שאני יכול לשבת על זה? תראה, אני רטוב לגמרי ומלוכלך בבוץ.... אם אני מתיישב ככה על הריפוד אולי יצטרכו אחר כך לשלם סכום גבוה

עבור הניקוי שלו".

אבל הנהג החביב לא מוכן לשמוע בכלל. "מה זאת אומרת?? בוודאי שאתה יכול להיכנס לרכב. מה עדיף שתעמוד בגשם? חלילה וחס..."

"אבל הריפוד...", תוהה בקול האיש הרטוב.

"הנהג משיב לו בקול בוטח ומלא שמחה: "אה... הריפוד? אל תדאג. לא מפריע לי שהריפוד יתלכלך קצת. ממילא זה לא הרכב שלי, רק השאלתי אותו מהג'סי שלי לכמה דקות..."

להימנות על המיעוט

ידוע מאמר חז"ל שלא נגזר דינם של דור המבול אלא על הגזל, וכמובן כל אחד ואחד מאתנו מחנך את עצמו ואת ילדיו שהגזל הוא הדבר הגרוע ביותר. גולן נתפס אצלנו כמי שנמצא בדיטא התחתונה שאין למטה ממנה, וכל יהודי שיש מעט שבמעט יראת שמים, יודע להתרחק מהגזל כמו מאש.

אנחנו יכולים לראות את חומרת הגזל גם מכך שבן נח נהרג אפילו על פחות משווה פרוטה. ולמה בר ישראל לא נהרג על הגזל? כי ישנו בהשבה, וישראל קדושים זכו שהקב"ה נתן להם דרך של לעשות תשובה ולמחות את החטאים, אבל בני נח שלהם לא ניתנה מצוות תשובה, אינם בהשבה ומתוך העונש החמור שלהם אנחנו יכולים להבין עומק נוסף בחומרת החטא של גזל, ואפילו אם זה רק 'משהו

קטן' שנראה לא חשוב ושאינו לו כמעט משמעות כספית.

מצד שני, ידוע מאמר חז"ל במסכת בבא בתרא (קסה): "אמר רב יהודה אמר רב, 'רובן בגזל ומיעוטן בעריות והכל בלשון הרע'". כלומר למרות שאנחנו כולנו מתרחקים מהגזל בכל הכת, בכל זאת, רובנו נכשלים בו. ועל כך צריך לתת את הדעת ולבחון למה זה קורה לנו, כי הרי אין ספק שכל אחד ואחד מאתנו היה רוצה להיות מאותו מיעוט שמצליח להימנע מהגזל ושאינו נכשל בו.

יש הרבה הסברים לעניין, אבל אם יורשה לי, אני חושב שאחת הסיבות המרכזיות לעוון הגזל היא "כולם עושים את זה". הגמרא אומרת שאם עבר אדם עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר. אבל לפעמים גם אם אדם רואה את חברו שעובר עבירה ושונה בה, היא נעשית לו כהיתר, ואם 'כולם עושים את זה', הוא לא מרגיש שיש בזה איסור.

שמעתי בעניין זה סיפור יפה, שאני מקווה שלא היה ולא נברא, אבל יש בו כדי לחדד את הנקודה שאליה אנחנו מנסים לחתור. היה פעם אברך שהיה לומד בבית כנסת שבו היתה פעילות ערה, אנשים רבים באים והולכים, כל אחד שיש לו בבית חבילה של וופלים בטעם לימון או דגני בוקר שאף אחד לא אוהב, מניח שם על השולחן ואנשים פותחים ואוכלים להנאתם, מקום נחמד וחביב שכולם אוהבים להיות שם.

אותו אברך מתקשה ללמוד בלי כוס קפה. הבעיה שבבית הכנסת יש תנועה רבה והגבאי לא תמיד עומד בעומס, כך שפעמים רבות יש מחסור בחלב בחדר הקפה.

החליט מיודענו האברך להביא איתו חלב מהבית. הוא הכניס חלב בתוך בקבוק קטן של מים מינרליים, כתב עליו 'פרטי', והניח במקרר של בית הכנסת.

לא ארכו השעות והבקבוק התרוקן. מתברר שאנשים לא שמו לב שהחלב הזה פרטי.

למחרת הביא האברך בקבוק חדש עם חלב, ועליו כתב באותיות גדולות וברורות 'החלב פרטי נא לא להשתמש'. וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, החלב התרוקן.

יום למחרת הוא כבר הדביק מדבקות צהובות זורחות עם הכיתוב 'פרטי', וליתר ביטחון הוסיף גם אזהרה: 'זהירות - גזל'. אבל זה לא עזר. החלב התרוקן גם הפעם.

אנשים התרגלו שבבית הכנסת הזה הם יכולים לאכול ולשתות מכל הבא ליד ולכן המילה 'גזל' נשמטה מהלקסיקון שלהם. אין דבר כזה בכלל...

ביום שלאחר מכן לחש לו חבר עצה טובה על אוזנו: "במקום לכתוב גזל, תכתוב שיש בזה 'חשש חלב עכו"ם'".

"האברך התבייש. אם אני כותב שיש חשש חלב עכו"ם, יסתכלו עלי במבט עקום... איך אני שותה דבר כזה? לכן את האזהרה הזאת הוא כתב באותיות קטנות, מאמין ואינו מאמין שמישהו באמת יראה אותה.

וראה זה פלא... הבקבוק נשאר מלא, ואף אחד לא העז לגעת בחלב הזה. חשש חלב עכו"ם? ה' ישמור ויציל. מי מעז להכניס חלב עם

כאלו חששות לפה!

"כמובן שהיו כאלו שהבינו שהוא כנראה מהתל בהם ורוצה למנוע מהם לשתות את החלב שלו, אבל עדיין, הסיכוי הקטן שאולי באמת יש בחלב הזה חשש קל של חלב עכו"ם, גרם להם להתרחק ממנו כמטחוני קשת...".

כמו שאמרת, הסיפור הזה כנראה לא היה ולא נברא. ישראל קדושים לא נוגעים בדבר שכתוב עליו 'גזל'. אבל הרעיון שמונח מאחוריו הוא רעיון חזק וגם קצת נושך.

אם אנחנו מתרגלים למשהו... כל הגישה שלנו לנושא הזה תהיה שונה. גם אם החומרה שלו גדולה מאוד, ההרגל הוא עיקר הבעיה. ולכן התפקיד של כל יהודי הוא לשבור את ההרגלים, לבדוק אותם ולבחון אותם שוב ושוב, להתגבר עליהם, לשנות אותם, לא לשקוע במרוצת הזמן כסוס שוטף במלחמה, כמו שאומר המסילת ישרים, אלא לבחון לפשפש במעשים ולמשמש בהם, לבדוק אותם שוב ושוב, כי ההרגל הוא שורש כל הרע.

מיהו גזלן?

לא מזמן שוחח איתי מנהל של מוסד כלשהו, שאמר לי שיש במוסד שלו עובד שממש מזכה את הרבים. כל שבוע הוא מדפיס במכונת הצילום של המוסד חוברות של דברי תורה שאותן הוא מפיץ בבית הכנסת.

"העלות של חוברת אחת לא מאוד גבוהה", אומר לי מנהל המוסד, "אבל כשהוא מדפיס עשרות חוברות בכל שבוע, זה עניין של כמה מאות שקלים בחודש. ואני עומד מהצד ומתלבט אם להעיר לו על כך או לא. הוא מעולם לא ביקש רשות ולא קיבל אישור לעשות זאת, ואני מכיר ויודע שהוא יהודי ירא שמים. אבל מה? הוא התרגל, זה התחיל בכמה דפים בודדים שזה באמת בסדר מצדי ואני מאפשר לעובדים שלי לצלם פה ושם כשהם זקוקים לכך, אבל משם זה הלך ותפח עד שהגיע להוצאה של ממש, דבר חודש בחודשו".

גם במקרה הזה אנחנו רואים את כוחו של ההרגל, שלא רק שהוא נעשה כהיתר, אלא שעם הזמן הוא גם הולך ומתרחב, תופח, מקבל צורה חדשה. מתחילים בקטן, ולאט לאט מרחיבים ומגדילים את ההיתר, עד שהוא הופך להיות גורף חלילה וחס.

אותו אברך, כשהוא עומד ביום הכיפורים ומכה על חטא, כשהוא מכה "אשמנו, בגדנו, גזלנו", הוא בכלל לא חושב שה'גזלנו' הזה נוגע אליו למעשה. הוא מתוודה על זה כמו שמתוודים ביום כיפור על הרבה עוונות וחטאים שלא חטאנו בהם, כי הם כתובים במחזור ובגלל שאנחנו מתוודים בשם כל ישראל, אבל אני באופן ספציפי גזלתי? מה פתאום! גזלנים זה אנשים מאוד נחותים. הדיוטא התחתונה, זה אלו עם השיער הפרוע והקול הבס, שעומדים ביער עם הקלשון ביד ומאיימים להרוג את היהודי העני אם לא ימסור להם את כל כספו. אם אתה לא חוזר למאורה ומשתכר אחרי הגזל, זה לא נקרא שגזלת בכלל...

יש סיפור ידוע עם רבי ישראל סלנטר, שפעם עמד אחד מתלמידיו בדלת של בית המדרש ביום הכיפורים, ורבי ישראל נזך בו שהוא

קם הבן בחשאי וניגש לאביו, העירו משנתו, ואמר לו: אבא, האורח שלן בביתנו גונב מאתנו. צריכים לקום ולגרש אותו מכאן מהר. אדהכי והכי סיים האורח את מלאכתו, ופנה לצאת מהבית לפני שיתעוררו בני הבית וישימו לב שהוא לא כזה תמים כמו שהוא נראה.

מיהר רבי נחום לרוץ אחרי האורח וקרא אחריו: "אני מוחל לך בלב שלם, הכסף נתון לך והחפצים לעשות בהם כטוב בעיניך. הם שלך בנתינה גמורה".

שאל הבן של האב הקדוש, ילמדנו רבינו. עד כדי כך? הרי האיש הזה כפוי טובתו, אירחנו אותו בביתנו ופרסנו לו מלחמנו, והוא משיב לנו בגניבת רכוש. במקום לתפוס אותו ולהכריח אותו להחזיר את אשר גזל, אנחנו עוד צריכים למחול לו ולהעניק לו את הרכוש הגנוב בנתינה גמורה?

השיב רבי נחום תשובה ניצחת: אני לא רוצה שיהודי ייכשל בגזל. שווה לי להפסיד כסף ורכוש כדי שיהודי לא ייכשל בכזה עוון חמור. גם הוא הוא גנב סדרתי, גם הוא כל ימי חייו גונב מאחרים, לפחות הצלחתי לחסוך ממנו את עוון הגזל הנוכחי שכמעט נכשל בו אם לא הייתי מוחל לו ומעניק לו את הכל בנתינה גמורה. הצלתי יהודי מעוון חמור, וזה שווה לי כל הון שבעולם!

ובכן, אנחנו כמובן לא הגענו לדרגתו של ה'מאור עיניים', וסביר להניח שכל אחד מאתנו אם יראה שמישהו גונב בביתו יקום עליו ויעניק לו טיפול הולם, ובצדק רב.

אבל אנחנו כן יכולים ללמוד מהסיפור הזה הוראה לחיים. אם חלילה קרה ומישהו חטא כלפינו בממון, תמיד כדאי לסלוח ולמחול. מילא כשאפשר לבקש את זה ממנו בחזרה ואולי אפילו להוציא ממנו בדיון תורה, ניחא. אבל אם אין אפשרות להחזיר את הכסף חזרה, לפחות נמחל עליו ונעניק אותו במתנה גמורה, במיוחד במקרים שמדובר על כמה שקלים בודדים, לפעמים זה ממש עניין של פרוטות, עדיף למחול, לסלוח, לשכוח מזה, במקום לגרום ליהודי אחר לשאת בכזה עוון חמור ונורא של גזל. וידוע מאמר חז"ל שכל המעביר על מידותיו מעבירין לו כל פשעיו, והקב"ה נוהג עם בני האדם מידה כנגד מידה, ומי מאתנו יכול לומר שמימי לא גזל את הקב"ה, ותמיד בירך על כל דבר מאכל שהכניס לפיו בברכה הראויה?

גולן. תמה אותו תלמיד, הרי מימיו לא שלח ידו ברכוש זולתו, והשיב לו רבי ישראל שהוא גוזל את האוויר של המתפללים האחרים בבית הכנסת, בכך שהוא עומד בפתח וחוסם את כניסת האוויר ששייך לציבור...

ומה לגבי גזל שינה? לפעמים זה ברחוב, כשמרעישים באישון ליל, כשחוזרים מחתונה וכדו', ואל מתחשבים מספיק בשכנים, ולפעמים זה בבית, כשמפריעים לבני הבית, אפילו לילדים הצעירים לישון.

ואם כבר הזכרנו ילדים צעירים, גם כאן יש מכשלה גדולה. לפעמים אנשים טועים לחשוב שכשמדובר בילד קטן, אין לא זכויות הלכתיות. מצערים ילדים בלי הצדקה, לפעמים גם מכים אותם בלי סיבה, לפעמים מענישים אותם ולאחר מכן כשמתברר שהיתה זו טעות, אפילו לא טורחים להביע צער וחרטה על כך. כי הוא הרי רק ילד, הוא בסך הכל בן חמש, אז מה אם הוא הצטער, אז מה אם נשבר לו הצעצוע שלו, הרי זה צעצוע לא חשוב בכלל, הוא עולה רק חצי שקל...

ובכן, רבותי, אולי זאת הפתעה, אבל גם לתינוק שנולד יש זכויות אדם, יש לו זכויות ממוניות כמו כל אדם מבוגר ואף יותר מאדם מבוגר. כולנו יודעים מה הדין של נכסי יתומים שלא גובים מהם חוב מנכסים בני חורין, ובית דין טוענים עבורם ועושים כל טצדקי שבעולם כדי שלא לפגוע ברכוש שלהם. אדרבה, אם הוא קטן, אז הוא לא בר מחילה, בוודאי שצריכים להיזהר בכבודו וברכושו פי כמה וכמה ממה שנזהרים ברכושם של אנשים מבוגרים.

מידה כנגד מידה

אבל מכאן אני מבקש ברשות הקהל הקדוש להגיע לנקודה נוספת, ואני אפתח במעשה, המעשה מוכר אומנם, אבל המסר שלו כל כך חזק שחייבים לחזור עליו מדי פעם גם אם מכירים אותו.

הגיע פעם אורח לא מוכר לעיר טשערנאביל שברוסיה, כיום בשטחה של אוקראינה. הוא חיפש מקום להתאכסן בו בלילה, והרה"ק רבי נחום מטשערנאביל, בעל ה'מאור עיניים' זיע"א, אירח אותו בביתו. באמצע הלילה שמע בנו של ה'מאור עיניים' קול של תזוזה והסתת חפצים בבית. הוא התעורר משנתו, והבחין באורח כשהוא מחטט בין החפצים וממלא בתרמילו חצי ערך.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

יש כאלו שלומדים עם סיכומים וחוזרים לפני המבחן על הסיכומים וזה מספק אותם, אך אני מעדיף את סיכום הלימוד שנוצר מאיליו מרוב חזרות ועם סדר יום קבוע. עד כדי כך שעם התקרבות יום המבחן אני לא צריך להגביר את קצב החזרות וכדומה...

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחנים על כל הש"ס

הרה"ח אהרן כהן

הרה"ג יוסף חיים טוויג

נקודה חשובה שלא הודגש במיוחד בשיחה הייחודית שניהלנו עם הרה"ג יוסף חיים טוויג מחשובי אברכים בכולל 'יודעי תורתך' ברמת אהרן-בני ברק, הוא העובדה שהוא הצטרף למסגרת 'קניין ש"ס' אחרי מחזור שלם של השתתפות במבחנים החודשיים. וזה נקודה הראוי להבליטו שבוודאי יביא הרבה תועלת ללומדי ה'דף היומי'; לא משנה מה אתה חושב לעשות במחזור הבא, בכל מקרה כדאי מאוד להצטרף כבר כעת למבחנים החודשיים, דבר שלצד התועלת העיקרית בדברון השינון החזרות וידיעת הלימוד החודשי, הרי זה יועיל להסתגלות ולהחליט על דרכי הלימוד ושינון והחזרות המתאימים עבורך למען תצליח. וכעת נעבור לשיחת המרתקת עם הרב טוויג - בדרכו הייחודית והרגועה בדרך 'קניין ש"ס'.

• מתי התחלת ולמה?

ברוך השם, פותח הוא בשמחה, זכיתי כבר במחזור הקודם ללמוד את הש"ס בסדר ה'דף היומי' לצד השתתפות קבועה במסגרת מבחני דרשו החודשיים. כך שדי טבעי שעם סיום הש"ס וההתחלה המחודשת קבלתי חשק להתקדם ולהוסיף. אכן מציין הוא בנועם, בתחילה, זה היה נראה לי רחוק מאוד מהמציאות להצליח להיבחן על סדרים שלמים הכוללים מאות דפים, אך הבעירה הפנימית דחפה אותי להתקדם הלאה, בשילוב הטיעון המשכנע והאמיתי שהרבה עושים את זה ומצליחים.

• ואז החלטתם להצטרף?

אכן, עם הרצון החזק שבער בקרבי לצד הידיעה שיש כאלה שניסו והצליחו לצד המציאות שיש כאלה גם שעזבו באמצע. הזכרתי ושיננתי לעצמי את מציאות החיים המובאת כבר בגמרא 'לאוקמי גרסא סייעתא דשמיא הוא'. כך שאף שאיני מכיר את עצמי כ"בעל זכרון" מיוחד. מכל מקום החלטתי לעשות את חובתי והשתדלותי בתכנון הלימוד והחזרות כראוי בליווי תפילה להקב"ה שישלח סייעתא דשמיא למען נצליח.

• איך אתה מתכונן למבחנים החודשיים?

יש לי בזה סדר לימוד קבוע שעובד נפלא. מקדים הרב טוויג בהתלהבות. שבעזרת ה' תכננתי לאחר מחשבה והכרת מערכת הזיכרון האישית שלי. אני מודע לכך שישנם תוכניות ושיטות רבות כיצד ללמוד ולזכור את מה שלומדים, אך זה מה שבנתי והתאמת לעצמי ויתכן שיתאים אף לאחרים. אני לומד מידי יום שבוע לפני

כולם 2 דפים גמרא רש"י. הראשון, חזרה על הדף שלמדתי אתמול לצד לימוד דף חדש. אחר כך אני עובר ללימוד ה'דף היומי' בסדר של רבבות אלפי ישראל כשאז אני זוכה לשלש בקודש בלימוד הדף בפעם השלישית. כשזה בסך הכל לוקח, מציין הוא בנועם כשעה וחצי שאני משקיע מחוץ לסדרי הכולל. טיפ קטן וחשוב שעזר לי מאוד! מבקש הוא להדגיש. את ההספק הזה אני עושה לפני שחרית באופן קבוע כך שלא לתת ליצר שום פתח לטרדות וכדומה להפסיד או להחמיץ...

בשבועיים שלפני המבחן. מוסיף הוא ומפרט. אני מתחיל חזרה רביעית בקצב של דף ליום, כיום לפני המבחן אני מקדיש זמן לחזרה על 5 דף, כשבלייל שישי עצמו ממש לפני המבחן אני חוזר על עוד 10 דף, כך ברוך השם אני מגיע למבחן אחר לימוד וחזרה של ארבע פעמים לדף, כששעת המבחן מהווה זמן חודשי מאושר של סיכום ותמצות הלימוד החודשי.

חשוב לציין שאת סדר הלימוד הזה עשיתי ברוך השם כבר במחזור הקודם של הדף היומי שאז נבחנתי רק בכל חודש, וגם כיום אני ממשיך באותו הסדר ועם חזרות נוספות למבחנים של קניין ש"ס.

• איך אתה מתכונן באמת למבחני 'קניין ש"ס'? מבקשים אנו לשמוע

כהקדמה לתשובות הוא פורס את משנתו בבחירות; יש כאלו שלומדים עם סיכומים וחוזרים לפני המבחן על הסיכומים וזה

כל 50 דף סודרו אצלו כיחידה אחת, כשהמסכתות הקטנות נחשבת כל אחד כיחידה אחת. כשהרעיון הוא שבכל יום הוא מחובר לכל יחידה באמצעות חזרה של דף ליום, כשבכל חמישים יום הוא מתחיל את ה'מחזור האישי' מחדש...

לשבר את האוזן, נדגים שכעת בעיצומו של לימוד מסכת כתובות, אזי סדרי החזרה כוללים כ 22 דף ליום כדלהלן; 10 דפים מהמסכתות הקטנות בסדר מועד ועוד 4 מהמסכתות הגדולות (שבת, עירובין, פסחים, יבמות) 2 דף ליום, כשלוה מצטרף 4 הדפים של הלימוד החודשי.

• איך אתה מצליח לחזור על כל כך הרבה דפים ליום? לא מתאפקים אנו מלשאול.

כאמור, מדובר אחרי לימוד ארבע פעמים עם המבחן החודשי המסכם, כך שברגיל לוקח לי ללימוד דף בין רבע שעה לעשרים דקות, שזה בהחלט לא מופרך למי שהחליט להשקיע ולזכות לדעת את הש"ס. חותם הוא בחיך.

לצד זה מבקש הוא לציין רעיון מועיל במאוד. באם בדף הגמרא, יש משנה בדף הקודם, מומלץ ללימוד שוב את המשנה ולהעביר בראש את ביאור הגמרא על אותה המשנה. דבר המועיל במאוד לריענון וזיכרון הלימוד.

• וככה אפשר להמשיך גם כשמדובר במבחנים הגדולים של אלף דף ויותר?

זו שאלה מצוינת. מגיב הוא ברצינות. כל זמן שאזכה ואוכל להמשיך בסדר של דף ליום מכל מסכת כאמור אז בסייעתא דשמיא אמשיך... אך כשהזמן לא יאפשר. מהרהר הוא בקול רעיון שנראה שכבר חשב עליה מראש. ניתן יהיה להוריד קצת מהמסכתות הראשונות שכבר משוננות היטב לסדר של כעמוד ליום, ובעצם לצמצם את היקף החזרה עליהם. אך לא לעזוב שום מסכת! מדגיש הוא נחרצות. כולם תמיד צריכים להיות במצב חזרות...

• מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קניין ש"ס"?

זה דבר ששייך לכל אחד ואחד. פוסק הוא בפשטות הבאה מניסיון מאושר. לא צריך להיות בעל זיכרון או כשרון מיוחד כדי להבחין על מאות דפים, זה פשוט דורש רצינות והשקעה.

הריווח הגדול בהצטרפות למסגרת מבחנים בכלל ול'קניין ש"ס' בפרט שככל שעובר הזמן אתה מגלה ומוצא יותר שעות ביום לנצל ללימוד החזרות. וזה חוץ מהסיפוק העצום לחיים!

ובאופן אישי, מסיים הוא וחותרם ברגש; זכיתי ועיקר סדרי הלימוד שלי בנויים על הסדר המופלא של מבחני של המפעל האדיר "דרשו", וכשאתה מחובר למפעל הזה, זה הולך ומלוות אותך בכל מקום שאתה נמצא. אף באם אתה עובר כולל או לעיר אחרת או לארץ אחרת, אתה יכול להמשיך את אותם הסדרים באותה מסגרת שבנית לעצמך.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו לי: a0533185209@gmail.com

זה דבר ששייך לכל אחד ואחד. פוסק הוא בפשטות הבאה מניסיון מאושר. לא צריך להיות בעל זיכרון או כשרון מיוחד כדי להבחין על מאות דפים, זה פשוט דורש רצינות והשקעה

מספק אותם, אך אני מעדיף את סיכום הלימוד שנוצר מאילוי מרוב חזרות ועם סדר יום קבוע. עד כדי כך שעם התקרבות יום המבחן אני לא צריך להגביר את קצב החזרות וכדומה, ויש לזה לדעת הרבה יתרונות;

הראשון; לשון הגמרא נעשה שגור בפה ולפעמים גם אם אני לא זוכר במבחן את התשובה אני פשוט גורס בלשוני גורס בלשוני את אותו קטע עליו נשאלת השאלה ובשגרא דלישנא נמשכים המשך דברי הגמרא, וכך אני יודע את התשובה כראוי.

השני, (שאוילי זה הראשון). הוא העובדה שבאם חוזרים על הדפים רק דרך סיכומים וכדומה, אזי הרבה פרטים חשובים בגמרא שאינם עיקרי הסוגיא-לכאורה, נשמטים בסיכום ופעמים אף יכולים להכריע על ידם שאלות בהלכה. כשדרך אגב מבקש הוא להדגיש את המעלה המיוחדת במבחני 'דרשו' הכוללים לא רק שאלות של עיקרי הסוגיא אלא גם דברים המוזכרים אגב, כך שיש דרבון וזירוז להשתדל ולהשקיע לזכור את כל דפי הגמרא.

שלישית. כשיש סדרי חזרות קבועים, אתה בעצם מוכן כל רגע למבחן, כך שאף לפני מבחן 'קניין ש"ס' המתקיימים בימים שאחרי החגים שמטבע הדברים אין כל כך זמן ואפשרות לחזרות, אני יכול להמשיך בסדר יום הרגיל.

רביעית. חותם הוא ברגש. אין כמו ההנאה והסיפוק בקריאת לשון הגמרא הקדושה, (וחשוב מאוד שיהיה בקול כסגולה לזיכרון ע"פ הגמ' בעירובין נד.) ובפרט כפי שידוע שבלימוד הגמרא, גם בחזרה ה-20 אתה מגלה עוד משהו או עוד הבנה שלא הבחנת בזה עד עכשיו, כשמאידך אלו שמשקיעים בעיקר בחזרת הסיכומים הם נשארים תמיד עם ההבנה הראשונה...

כך או כך; אחרי ההקדמות המחכימות מפרט הוא את סדרי החזרה;

השוטר התרגש לשמוע שהיה לו חלק בהשבת התפילין האבודות, וכשנשאל לקיומן של תפילין נוספות - השיב ואמר כי אכן כן, על אותו מדף מונחים עוד שני זוגות תפילין, - כלומר, האבידה נמצאה בשלימותה! ר' שמעון מיהר להתקשר לבעל התפילין, שהתרגש עד אין קץ. ואז הוסיף ר' שמעון ושאל: 'הלא מן הסתם, כבר רכשתם תפילין חדשות. אמור לי, מה תעשו עכשיו בארבעה זוגות תפילין מיותרים?!' ואז, נדהם ר' שמעון לשמוע את התשובה...

האבידה שנמצאה לאחר שנתיים!

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"וְתַמְלֵא הָאָרֶץ חֶמֶס" (בראשית ו', י"א)

פרשת השבוע הנוכחי, פרשת נח, מתארת מציאות והתפתחות עולמית חסרת תקדים. העולם כולו נשטף במבול אימתני, הפך למערבולת סוחפת וטובענית ששינתה פני יקום. גשם, שבימים כתיקונם הוא ברכה, הפך לגזירה נוראית. הוא ניתך על הארץ בעוצמה כבירה, ובעקבותיו העולם כולו סגר את שעריו. לא נותרה אלא תיבת נח קטנה, שהיטלטלה בין הגלים השוצפים, ושרדה את המבול.

כל מי שמתבונן בגזירת דור המבול, עלול לחשוב שגזירה כה קשה, של כילוי העולם כולו ובנייתו מחדש תוך מחיקת כל ההיסטוריה שלו, מן הסתם מגיעה בשל העבירות החמורות ביותר, הקשות ביותר. הצטברות של מאסה עצומה של חטאים ועבירות קשים, שהביאו גזירה כה קשה. האמנם?

הנה כי כן, לא צריך ללכת רחוק כדי לברר. רש"י בפירושו מגלה את הסיבה למבול, או יותר נכון - את מה שהכריע כי אכן אין מנוס, אלא להביא מבול על העולם, לשנותו מן הקצה אל הקצה. הוא מצטט מדברי חז"ל מילים מרטיטות ומחרידות כל לב: 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'.

מתברר, שמה שהביא על העולם גזירת כליון נוראית - הוא אי הזהירות בממון הזולת. גזל! בני דור המבול חטאו בחטאים רבים, אך מה שהכריע לחיסול טוטאלי - הוא עוון הגזל. העובדה שאנשים לא נזהרו איש בממון רעהו, העובדה שלא הקפידו לשלם כהוגן, העובדה שנהגו בקלות ראש בחובה לשמור על הממון שיהא זך ונקי מכל חשש גזל - זה הכריע את גורלם!

כסף שאינו שלנו - הוא כסף מסוכן. יש בו זרם חשמלי משתק, שלא לומר מחסל. כסף שאינו טהור במאת האחוזים, שהגיע לידנו תוך תרגילים או התחכמויות, שלא שולם במועד לאיש מקצוע, שנחסך על ידי הנחה שאינה הגונה - הוא כסף מזיק, כסף שרעתו מרובה. לעולם לא נדע מה

השפיע וכיצד, אך פרשת השבוע מגלה שלמרות שיש פיתוי להרוויח עוד כמה שקלים - אם ה'כמה שקלים' הללו אינם שלנו בתכלית היושר, עדיף וכדאי לוותר עליהם בחפץ לב!

למותר לציין, שאיננו עוסקים בשודדי דרכים מסוכנים או בגנבים באישון ליל. אלו גנבים של ממש, שקוראינו אינם חשודים בכך. התמרור הבוהק העולה מפרשת השבוע הוא עבורנו, אלו שמשדלים לנהוג ביושר מלא, אולם בכל זאת - עלולים להיכשל באי תשלום שכר במועד, בנזק שלא שולם, בכסף שהצלחנו להתחכם ולהניח עליו את היד, בהלוואה שנשכחה, בכוס זכוכית שנשברה ולא ברור של מי היא, במוצר שנפתח בצרכניה בטעות ולא שילמנו עליו...

אחים יקרים, עכשיו הזמן לנקות את העולם מפרוטות שאינן שלנו שהתגלגלו לכיסנו, והשפעתן ארסית והרסנית. הבה נלמד את הדרך מפרשת השבוע, ונפנים כי כסף שאינו שלנו הוא מסוכן עבורנו, ואדרבה - הכי כדאי לשמור את הארנק שלנו זך ונקי מכל דנדוד גזל, שהכסף שלנו יהיה טהור וזך מכל דנדוד בעיה או חשש, שהממון שלנו יהיה כשר בתכלית הכשרות.

וככל שנשלך כל חוב או נזק שעשינו בטעות, ככל שנקבל על עצמנו

ונקפיד להישמר ולהיזהר בכשרות ממוננו, ככל שכספנו יהפוך טהור וזך
מכל חשש או נדנדוד - כך נזכה שבורא עולם יבהיר את השמים הפרושים
מעל ראשנו, ויפתח לנו את השער לחיי אושר ושמחה!

חמישה ספרים, חלום מסעיר אחד!

בשעת ערב מאוחרת, בלילה שבין כ"ז לכ"ח בניסן תש"פ, התקיימה
הלוויה צנועה וקטנה בהר הזיתים בירושלים. המנוח, הרב קלר זצ"ל,
עלה מארגנטינה לפני כשלוש שנים, והתיישב בירושלים - סמוך לבית
בנו יבלחט"א הרב אליהו הי"ו. כאן בארץ לא היו לו מכרים רבים, אולם
בארגנטינה הוא נודע כיהודי ירא שמים ונקי כפיים, שדקדק בקלה
בבחמורה והתפרסם בדקדוקו המופלג בכשרות ממונו ועסקיו.
עד כדי כך הגיעו הדברים, שבתקופה בה החזיק חנות מכולת, וידע כי
יש מוצרים שמתחריו מוכרים במחיר מופחת משלו, היה נוהג לומר
ללקוחותיו שאת המוצר המבוקש ניתן לרכוש במחיר זול יותר בחנות
אחרת, בהדגישו כי אמנם החנות שלו אינה יקרה, אולם יש מוצרים
שאפשר לרכושם במחיר מוזל מאצלו... גם בתקופה בה ניהל עסק של
שיווק ומכירת שקיות ניילון, לקוחותיו - גם הנכרים - לא טרחו לבדוק את
החשבונות שהנפיק, ביודעם שהסוחר קלר מתנהל ביושר מדוקדק...
ההקדמה הזו מתחייבת, כדי להבין מדוע זכה הרב קלר במה שלא זכו
בו אחרים. כידוע, הזכות להגיע בחלום הלילה מעולם האמת - שמורה
ליחידי סגולה ממש. והרב קלר זכה בזכות כבירה זו, ומעשה שהיה כך
היה:

לילה אחד, בעת שנכדתו נמה את שנת הלילה בשלווה, לפתע היא
רואה לנגד עיניה את סבה. הנכדה נחרדה וזעקה 'סבא!' - והוא השיב
לה בחיוך מואר באורו של עולם שכולו טוב... הנכדה חשה כי ליבה
פועם בחוזקה, תוך כדי שנתה - והנה דמותו של סבא נגלית אליה, והיא
הביטה בו בעיניים שואלות ומתפלאות.

'חמישה ספרים...' - אמר הסב לפתע, והיא שמעה אותו היטב בחלומה.
'חמישה ספרים מעכבים בעדי מלעלות. חמישה ספרים...'
'מה?!?!' - הנכדה לא הבינה. חמישה ספרים מעכבים? באלו חמישה
ספרים מדובר? ובכלל, מה סבא מחפש כאן? הרי עליו להיות בעולם
העליון כעת, כיצד זה הגיע שוב לעולם הזה?!

'חמישה ספרים שאינם שלי מעכבים אותי. תוכלי לטפל בזה?' - שאל
הסב במילים קצרות וברורות, שהדהדו בראש היטב.

'מבטיחה!' - אמרה הנכדה ההמומה. אכן כן. היא בתוככי חלום, אין לה
מושג באלו ספרים מדובר, אך כשסבא מגיע מעולם האמת ומבקש
בקשה - היא בוודאי תסכים למלא את בקשתו. כשמוע הסבא את
תשובתה החל מקפץ בשמחה כלפי מעלה, עלה ונתעלה עד שנעלם
מהאופק, ואז הנכדה התעוררה מהחלום בבהלה...

כשכל גופה מכוסה זיעה קרה, רועדת ונסערת, התקשרה הנכדה
לאביה - הרב אליהו הי"ו. 'אבא!' - זעקה בסערת נפש, ותיארה באוזניו
את כל דבר החלום. 'הבטחתי לסבא לטפל בחמישה ספרים שאינם
שלו, שכנראה מצויים ברשותו ומעכבים אותו מלהגיע למקומו בגן
עדן. אולם כיצד נדע באלו ספרים מדובר? והיכן הם נמצאים? ולמי הם
שייכים?!'

אביה - ר' אליהו, נכנס מיד לעובי הקורה. בדק ומצא שבבית אביו
המנוח בירושלים לא נמצאו ספרים שאינם שלו. ואז נזכר:

כשהוריו עלו ארצה מארגנטינה, ארזו את כל חפציהם החשובים,
והעבירו אותם לארץ. בבית שנותר מאחור, נותרו כמה חפצים
שאין בהם צורך, וגם - ארגז אחד של ספרים, אשר היה אמור להיות
מובל ארצה ונדחה בשל משקלו החורג. הוא מיהר להתקשר לידיד
מארגנטינה, שנכנס לבית ההורים, מצא את הארגז, פתח אותו,
וגילה:

אכן כן. מתוך הספרים שהיו בארגז, היו חמישה ספרים שאינם של
המנוח, חתומים עליהם שמות שונים. חמישה ספרים שנותרו מאחור,
נשכחו בארגז מאובק ומצהיב, והם לא שייכים לו. והם, חמשת הספרים
הבודדים האלו, עיכבו את האב מלהגיע למנוחתו עדן. חמשת הספרים
הללו, הובילו אותו לשוב לעולם הזה בחלומה של נכדתו, ולבקש ממנה
לטפל בהם - כדי שיוכל להגיע אל המנוחה ואל הנחלה!

את הסיפור המפעים, שסופו - בהשבת חמשת הספרים לבעליהם,
שמענו ממגיד המישרים הרה"ג רבי מנחם שטיין שליט"א, ששמע את
דבר החלום מכלי ראשון, והוסיף: 'מסתבר, שיהודי אשר כל ימיו שמר
ונזהר ברכושו שיהא נקי מכל בדל חטא, זיכו אותו משמים להשלים את
המשימה ולהשיב חמישה ספרים אחרונים לבעליהם - לאחר מותו!'

וללמדנו בא: לפעמים, אי השבת פריט, חוסר זהירות ברישום מה לווינו
ממישהו וחוסר אחריות להשיב - נראים כדברים קטנים ופעוטים.
מתברר, שהדברים הכביכול 'קטנים' הללו, יש להם השפעה מכרעת
ומרחיקת לכת, בעולם הזה ובעולם הבא. ולא זו בלבד למדנו, אלא
שמידה טובה מרובה: יהודי שכל ימיו נזהר בתכלית הזהירות בממון
חברו, מזכים אותו ומסייעים בעדו משמים, להיכנס לגן עדן לאחר
שפרע כל חוב, השיב כל הלוואה, כשהוא זך ונקי באמת.

אחים יקרים, הבה נאמץ את המסר ונלמד את הלקח. זהירות בממון
הנמצא בידינו, בחפצים המושאלים לנו, בדברים שנראים בעינינו
קטנים - זו לא מעלה יתירה, זו חובה מהמעלה הראשונה. הבה ננסה
להיזכר אם יש בידינו חוב שלא נפרע, הלוואה שלא שולמה, נזק ישיר
או עקיף המוטל עלינו, תרגיל מחוכם שאולי בעזרתו הוצאנו כסף או
הנחה -

ונמהר להשיב. וככל שנקפיד שכספנו יהיה טהור מכל נדנדוד חטא, ככל
שנוודא שרכושנו ברשותנו בתכלית הכשרות והוא באמת שלנו, ככל
שנהדר שכל הכסף שבידינו הוא באמת שלנו - כך נזכה שבורא עולם
ישמור עלינו שבאמת ניזהר מנגע בכסף שאינו שלנו, וכספנו יהיה נקי
ומהודר, ואי"ה גם רב כחול היים!

הגשם המועדף על פני...

היה זה יום חורפי במיוחד, בטבורו של רחוב רבי עקיבא בבני ברק.
באותם ימים לא היתה תחבורה סדירה מירושלים לבני ברק, והנוסעים
נסעו באוטובוס מירושלים לתל אביב, ומשם לבני ברק בקו 54. באותו
יום נסעו המשגיח הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל והרבנית ע"ה
במסלול האמור, בדרכם לשיבת פוניבז'.

כשירדו מהאוטובוס במרכז רחוב רבי עקיבא, גשם עז ניתן על הארץ

גול קטנים, ונזכה שבורא עולם יטהר עבורנו גם את האוויר והאווירה
מכל נגיף או וירוס, ויעטרנו בשפע טובה וברכה!

האבידה שנמצאה לאחר שנתיים!

בפיו של השוטר שניגש אל הרה"ג רבי שמעון פוקס שליט"א, ממרבצי התורה בעיר אור יהודה, בקשה לא שגרתית. זה עידן ועידנים ששני זוגות תפילין מונחים בתחנת המשטרה ללא דורש, והשוטר - שהדבר נגע ללבו, ביקש כי הרב יפתח גמ"ח להשאלת תפילין, בכדי שימשיך להיעשות שימוש של מצווה בתפילין.

ר' שמעון הביט על התפילין, וזיהה מיד כי מופיע עליהם שם משפחה. התפילין האלו שייכות למישהו, לא פותחים גמ"ח ברכושו של מישהו אחר... השוטר הסביר כי נעשו נסיונות שלא צלחו לאתר את בעל התפילין, אולם ר' שמעון הבחין כי בשם המשפחה מופיעות אותיות א' וע' רבות, כנראה בעל התפילין משתייך לאחת הקהילות החסידיות בארצות הברית. לפיכך בחר ר' שמעון לצלם את תיק התפילין, ושלח את התמונה לחבריו בחו"ל, על מנת שיפיצו את התמונה ואולי המאבד ימצא...

לא חלפו אלא כמה שעות, ובעל התפילין התקשר. הוא הודה בחום על מציאת התפילין, והוסיף: 'התפילין שמצאת - הן התפילין של שני בניי, הן אבדו במטוס בדרכנו לארץ, לפני כשנתיים. יחד עימן אבדו גם שני זוגות תפילין שלי, תפילין רש"י ותפילין ר"ת. שמא גם אלה נמצאו?' ר' שמעון הבטיח לברר, ושב לתחנת המשטרה. השוטר התרגש לשמוע שהיה לו חלק בהשבת תפילין אבודות לבעליהן, וכשנשאל לקיומן של תפילין נוספות - השיב ואמר כי אכן כן, על אותו מדף מונחים עוד שני זוגות תפילין, אחד של רש"י ואחד של רבנו תם! - כלומר, האבידה נמצאה בשלימותה, ארבעת זוגות התפילין נמצאו!

ר' שמעון מיהר להתקשר לבעל התפילין, שהתרגש עד אין קץ. ואז הוסיף ר' שמעון ושאל: 'הלא מן הסתם, בחלוף שנתיים מאז האובדן, כבר רכשתם תפילין חדשות. אמור לי, מה תעשו עכשיו בארבעה זוגות תפילין מיותרים?'

ואז, נדהם ר' שמעון לשמוע את התשובה: 'העניין הוא, השיב בעל התפילין, 'שבאמת לא רכשנו תפילין חילופיות. אמרתי לבניי, שהואיל והתפילין נרכשו מכסף כשר בתכלית הכשרות - אין לי ספק שהן לא יאבדו מאיתנו לנצח, והן ישובו לידינו. והנה כי כן, ראית במו עיניך - נגד כל הסיכויים, ממרחק טרנס-אטלנטי - התפילין שבו לבעליהן, כי הן נרכשו בכסף כשר!'

הסיפור, אותו סיפר הרה"ג ר' צבי אריאל שליט"א, הוא לא פחות ממפעים. ראשית, מתברר כי פעמים רבות, אבידה שנראית אבודה - עדיין בעליה מצפים ומייחלים למוצאה. אבל עוד יותר -

מסתבר, שזהירות בכשרות הממון היא ביטוח. ביטוח על הרכוש, ביטוח על הנכסים. הנה כי כן, תפילין שאבדו בארץ אחרת, שבו לבעליהן בתום שנתיים - רק כי הן נרכשו בכסף כשר ומהודר, ששמר עליהן בתחנת המשטרה והשיב אותן לבעליהן לאחר תקופה ארוכה. הבה נקפיד גם אנו בכשרות ממוננו, ונזכה שבורא עולם ישמור עלינו ועל כספנו, שיהיה כשר ומהודר, מצוי לנו ברווח ונשאר ברשותנו כל הימים!

והדרכים היו מלאות בוץ. הרב והרבנית החלו עושים את דרכם לכיוון הישיבה, מתמודדים עם מזוודות הנגררות ביד אחת, ועם מטריה מתנוודת ברוח ביד השניה. הם הולכים ומטפסים בדרכם לגבעת ישיבת פוניבז', ואז עוצרת לידם מכונית הדורה.

החלון נפתח, וממנו מציצות פניו של אחד מתלמידי המשגיח לשעבר, שראה את רבו נגרר כך בחוצות העיר, ונחרד. 'אתם בוודאי צריכים להגיע לישיבה', אמר התלמיד מבעד לחלון וכבר זינק החוצה אל הגשם השוצף, 'ייכנסו נא הרב והרבנית, אעמיס גם את המזוודות, ואקח אתכם בבטחה אל היעד!'

'יש לי שאלה!' - הגיב הרב דסלר, שלא ממיין העניין. 'נו, ייכנס הרב פנימה, נהיה מוגנים מהגשם בתוככי הרכב, ואז הרב ישאל...! - דחק התלמיד שהלך ונרטב... 'לא ולא, חלילה!' - השיב הרב. 'אני חייב לשאול אותך דווקא לפני שאני נכנס לרכב! אמור לי, הרכב הוא שלך או של המפעל בו אתה עובד, שנתן לך את הרכב לצורכי עבודתך? אתה רשאי בכלל לקחת נוסעים נוספים שלא לצורך העבודה?'

התלמיד השיב על אתר: 'הוא אמנם ניתן לי לצורכי עבודתי, אבל ניתנה לי גם הרשות לקחת עמי נוסעים נוספים. ייכנס נא הרב, הגשם שוטף...! 'אני כבר אכנס. אולי...! - השיב הרב והוסיף לשאול: 'אמור לי רגע, מי שנתן לך את הרשות, הוא הממונה עליך או בעל המפעל בכבודו ובעצמו?'

אה...!', גיחך התלמיד על האפשרות, 'את בעל המפעל לא ראיתי זה עידן ועידנים, ספון הוא בחדרו ובמשרדו הנעול. את הרכב, כמו את רשות השימוש בו, קיבלתי מהממונה עליי!'

'וכי רשאי הממונה לתת אישור להשתמש בנכסי בעל המפעל? ממונה הוא על עבודתך, הוא לא מונה כממונה לתת אישורי שימוש בנכסיו של בעל המפעל. לא אוכל לנסוע ברכב, כשבעליו - הבוס של המפעל, לא נתן לך רשות לקחתני בתוכו!'

'אז מה הרב יעשה?!' - ניסה התלמיד לדבר על לב רבו, 'והלא הגשם שוטף מכל עבר, האדמה בוצית. הרב נושא מזוודות כבדות, והוא כבר לא צעיר... איך תסתדרו?!' - ניסה לשכנע.

'אני מודה לך על הרצון הטוב, חייך הרב דסלר, אבל אין דבר, באמת. אנחנו נמשיך ברגל. נסתדר!' - חתם הרב את השיחה, והמשיך לשרך רגליו בואכה גבעת הישיבה, מוותר על הטרמפ שהוצע לו בחפץ לב... את דמותו העילאית של הרב דסלר זצ"ל, בטפסו לגבעת ישיבת פוניבז' בעיצומו של יום גשום, גורר עמו מזוודות כבדות ומסרב להיכנס לטרמפ שיש בו חשש קל של שימוש ברכוש הזולת שלא ברשות - כדאי לנו לראות מול עינינו. הסיפור המדהים הזה, המופיע בספר 'יחי ראובן', הוא תמרור אזהרה בוהק ומחמם לב, עד כמה יש להיזהר ולהישמר בכל נדנדו וחשש קל בממון הזולת, עד כמה יש לדאוג ולפקח כדי לוודא שאנו שומרים על ממון הזולת בתכלית.

הבה נאמץ את המסר, נלמד אותו היטב. זהירות מגול אינה רק זהירות מלהיכנס לביתו של הזולת באישון ליל ולגנוב ממנו כסף או תכשיטים. זהירות של אמת היא זהירות מדוקדקת, זהירות שמוודאת שחלילה וחס לא נכשלו בנדנדו של שימוש לא ראוי ברכוש הזולת. הבה ניזהר גם אנו כראוי שכל רכושנו ושימושינו ייעשו בלי נדנדו, סיג או בדל של נגיפי

מונחים באוצרי! קריאות השמע, הנחות התפילין, כל מילה של תורה, כל אלו לא יעזבו אותנו לנצח נצחים! אין אלו דברים זמניים, מי יכול לקחת מיהודי את האושר הגדול שהוא זכה עשרות פעמים לאכול אפיקומן? מי יכול להשביט שמחתו של יהודי שקיבל מה' אלפי פעמים את המתנה להתפלל שחרית?"

"בכל קראנו אליו"

"ומלבד הטובות העצומות שגמל עמנו ה' בכך שבחר בנו להיות עבדיו החשובים ביותר ואנו יכולים ורשאים לקיים מצוות מהם ניהנה לעולם ועד, הוא הגדיל עלינו חסדו ומחשיב אותנו לבניו אהוביו ממש ומקרב אותנו אליו קרבה עצומה שאי אפשר לתאר במילים וחיבר את נשמותינו אליו בקשר בל ינתק.

"הרי לא כל אדם שרוצה לבקש דבר מה משליט מדינה מתקבל לפגישה אצלו, וגם המאושר שזוכה להכנס אל הארמון צריך לעבור סוללה של מזכירים ומשרתים ולעמוד בכללי טקס רבים, וגם אז לא מובטח לו שהמלך ייענה לבקשתו. ואם כך אצל מלך בשר ודם, אזי כמה עיכובים ובחינות ובדיקות ראויים היו להיות למי שמבקש לדבר עם מלך מלכי המלכים.

"ואכן, הגויים אינם זכאים לדבר עם ה' מתוך קרבה, ואפילו המלאכים שרפי מעלה אינם מורשים לשבח את ה' בכל פעם שהם רוצים ויש להם הגבלות על כך, ואילו אנו - בני ישראל הרבה יותר חביבים מהם אצל ה' ויכולים להתפלל אליו בכל עת ובכל שעה (חולין צא:). אנחנו לא צריכים לתאם פגישה במזכירות, כל שמוטל עלינו לעשות זה רק להרהר בתשובה ולטהר מעט את הלב וכבר אנו יכולים להעמד לתפילה לפני המלך, לשפוך את נפשנו ולומר לפני כל מה שמעיק עלינו ולבקש כל מה שאנו צריכים. וכלשוננו המעוררת של משה רבינו ע"ה (דברים ד, ז): 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו, כה' אלקינו בכל קראנו אליו'.

"ולא זו בלבד, אלא שאנחנו רשאים לדבר לפניו בלשון נוכח, ולומר 'ברוך אתה ה'", כמו שמדברים בני אהובים על אביהם הקרוב. "כאשר אך שמים לב לכך ומתבוננים במשמעות הדבר, הרי הלב עולה על גדותיו מרוב שמחה! במצב כזה, אין לו ליצר הרע מה להציע לאדם. כמה מגוחך הוא נראה לפתע, כאשר במקום קרבת אלקים שכזו, במקום שמחה עילאית שכזו, הוא מנסה לשכנע אותנו לנבור באשפתות..."

"ובכך פירש הרה"ק רבי אהרן מקרלין זי"ע, ה'בית אהרן', את מאמר חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות', שהשטות הגדולה ביותר היא השכחה, שיהודי שוכח שהוא בן מלך. כי מי ש'חיי את היותו בן מלך ומתבונן בכך, לא מסוגל לשכוח את מעמדו הרם ולעבור עבירות".

"ומוטל על יהודי להתבונן ולהתעמק בכך עוד ועוד ולהבחין כמה מתנות טובות הוא קיבל - והוא אפילו לא יודע להעריך אותן, ועל ידי ההתבוננות והעיסוק בכך יתרוממו ויתעלו כל מחשבותיו, שאיפותיו ורצונותיו, והוא יהא יותר ויותר קרוב אל ה'".

(חלק מתוך שיחה נרחבת בחוברת 'השראה' ליפא וגשל, המודיע סוכות תשפ"ב)

זאת, לפתע הופכים החורים שבתמונה לחסרי משמעות, הם פשוט לא מעניינים!"

אלו הם דברים פשוטים השייכים לכל אחד. יחשוב אדם לעצמו 'לשם מה הגעתי הנה לעולם הזה, האם כדי לאכול מאכלים טעימים? כדי ליהנות מריבוי ממוון? כדי שיכבדו אותי? הרי מובן מאליו לכל בר דעת שלא שווה לעבור את כל התהליך הזה רק בשביל ליהנות כאן מעניינים פעוטים שכאלו. ברור אפוא, יסיק היהודי בחשבון נפשו, 'שנשלחתי לעולם הזה בשביל הייעוד האלוקי הגדול לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, כאמור (ישעיהו מג, כא) 'עם זו יצרת לי - תהלתי יספרו'. ואם כן, מה איכפת לי אם יש לי את אותן זוטות שאני לא באמת צריך? לשם מה לי לשים אותם בראש מעייני? הרי הם לא באמת שווים משהו, ואילו מה שכן יש לי - שהוא ברא אותי לכבודו - שווה יותר מהכל!"

"שבראנו לכבודו! - יש לו לה' צבא אדיר של מלאכים ויצורי חומר, עולם ומלואו, ובכל זאת הוא בחר בנו - בכל אחד ואחד מאתנו - לתפקיד גדול ומשמעותי ביותר, לשרתו ולברך בשמו' (דברים י, ח), להיות עבדי ה'!"

"זכינו להשתייך ליחידות העלית בצבא ה'. כמו שבכל צבא יש צורך בטכנאים ובטבחים, ולעומתם ישנם חיילים חשובים יותר, כך גם ליישובו של עולם נדרשים מהנדסים, רופאים וחקלאים. אולם תפקידנו איננו מסתכם בקיומו של עולם, אנו זוכים ללמוד תורה! לקיים מצוות! לפעול גדולות ונצורות. לעתים עלול האדם לזלזל לרגע במעשים פעוטים, אולם כשהושבים לרגע על הזכות לקיים מצוה - הלא זוהי טובה נצחית!"

והרבי שליט"א מסמיך לכך משל: "נכנס אדם לאולם שמחות בעיצומה של חתונה, ורואה לפניו מאות אנשים. כולם נמצאים באותו מעמד, אך לא כולם נוטלים חלק באותה שמחה. הטבחים והמלצרים אמנם נמצאים באולם, אך האם הם באו לחתונה? הם באו לעבודתם. השומר היושב בפתח והממונה על הרמקולים, כלום מעניין אותם מיהם בני המשפחה או אם מדובר בחתונה או דינר או שמה הכנסת ספר תורה? הרי הם עוסקים במלאכתם ותו לא. אך יתירה מזו, גם האורחים ידידי המחותנים או בני המשפחה הרחוקה, יחזרו בתום השמחה לביתם וימשיכו בחייהם האישיים. לא ישאר בידיהם כלום מהשמחה בה השתתפו. זאת, מלבד בני המשפחה הקרובים. החתן שזכה להקים בית יהודי, המחותנים שזכו להוביל את צאצאיהם תחת החופה, הם אלו שיוצאים מהאולם בידיים מלאות. החתונה הזו תלווה אותם לתמיד".

וכך בדיוק הוא ההבדל בין סתם מעשים או הנאות גשמיים לבין מצוות. "כשיהודי מקיים מצוה - וכלל לא משנה איזו מצוה - הוא צריך להיות מאושר שקנה בכך טובה ושמחה לנצח!" אומר הרבי שליט"א ועיניו נישאות אל על בהתרגשות. "ההנאה מאכילת מנת גלידה מחזיקה מעמד דקות בודדות, השובע מסעודה דשנה כמה שעות, שתיית יין משפיעה אולי לעוד כמה שעות, ובכך זה נגמר. אבל מצוה - איי, קיימת מצוה! כזיתי המצה שזכיתי לאכול עדיין

הרחמים והחמלה, ומתרחק מקרבתו, ובכך, למעשה, הוא פועל נגד התכלית שלשמה נברא - היא קרבת אלוקים. אם כן נזעקת השאלה מאליה "למה לו חיים?". אדם שעושה נגד התכלית שעבורה נוצר, מדוע יש לו צורך בחיים הללו! כמה נאים הדברים למי שאמרם. הם מגלמים את דמותו של רבי אריה, שתמיד זכר ללא הרף את חובתו בעולמו, להידבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. בכל שיגו ושיחו הרגישו - הטבה! מידות טובות! דרך ארץ! ויתור!

להתפלל ולקיים מצוות, גם אם לא הגיע למדרגה של שבירת המידות? כל אלו אינן סיבות מספיקות כדי להעניק לו חיים? אמר רבי אריה יסוד עצום ונורא; בהכרח שחיי האדם באים לידי ביטוי ומיצוי דווקא על ידי שתיקן את מידותיו, ונעשה לבעל מידות טובות. הבחינה שבה נבחנת אישיות האדם, היא דווקא אם קיימות בו מידות טובות. אדם שהוא בעל מידות רעות ומושחתות, ומיצר ומריע לזולתו, חלילה, הרי הוא רחוק ממידותיו של הקדוש ברוך הוא - מקור הטוב,

ואנשים נתנו לי בפנים חמוצות כמה אגורות. סיימתי סיבוב וראיתי שיש לי ביד בקושי שני שקלים. "החלטתי שאני אכבוש את בית הכנסת הזה... התחלתי לבוא לשם בקביעות. וכל פעם שהגעתי, סיפרתי בדיחות, וחילקתי ברכות בחינם לכל מי שביקש וגם למי שלא ביקש... "בתחילה הם הסתכלו עלי כמו על איזה משוגע שנפל עליהם מהשמים. היום כשאני מגיע לשם הם כבר מחכים לי, שומרים לי את כספי המעשר וכדו'. הכנסתי להם שמחה בבית הכנסת. הם אנשים מבוססים, כולם מגיעים עם מכוניות יפות ומהודרות, אבל לא היה להם שמחה בבית הכנסת. זאת היתה קהילה דכאונית... נו, פלא שאנשים בכזה מצב נפשי לא רוצים לתת לאחרים? מי אתה בכלל שתדרוך להם על המרצפות היקרות של בית הכנסת המושקע שלהם???" "אבל אם הצלחת לשמח אותך, הלב שלהם נפתח, עכשיו זה כבר עולם אחר. יש שם אנשים שמתפללים בבית הכנסת במרחק של שני מטרים זה מזה כבר כמה שנים, ואני הייתי צריך לעשות ביניהם היכרות, כי כל אחד מהם היה שקוע בעצמו ולא שם לב שיש עוד מישהו סביבו.

אותי מאוד: "הרב בריזל, אני רוצה שתדע שאני חייב לך הכרת הטוב גדולה". שאלתי אותו הייתכן? בסך הכל סיפרתי לך כמה בדיחות... לא צריך להגזים... "אמר לי היהודי, כבר שבוע שלם שהוא לא החליף מילה עם אף אחד. אירע לו איזה מקרה של הפסד גדול, ומאז הוא שבור ורצוף, הוא לא מצליח לפתוח את הפה ולדבר עם אנשים. אף אחד לא שם לב! כל הידידים שלו עברו על פניו, אמרו לו 'שלום', וכשהוא לא ענה להם, הם בכלל לא שמו לב שמשוהו לא בסדר. המשיכו הלאה... זה רק החמיר את ההרגשה שלו. הוא שרוי בצער נורא, והחברים שלו אפילו לא שמים לב. "אתה הראשון שהבחין בכך שאני לא מדבר ולא מחייך", הוא אמר לי, "הוצאת אותי מהבור החשוך הזה של העצב הנורא. עכשיו אני מרגיש הרבה יותר טוב, צחקתי, שמחתי, נכון שאני עדיין צריך להתמודד עם הקושי שיש לי, אבל לפחות אני נזכרתי איך מחייכים ואיך מדברים...".

קמצנים עצובים

מי שמרגיל את עצמו בכך, לשים לב לצער שעל פני השני ולהשתדל לשמח אותו, זוכה במתנה מופלאה. אני 'נפלת' כמה פעמים לבתי כנסת של ציבורים אמידים ומבוססים אבל הם אינם אוהבים לתת צדקה לגבאי צדקה. אולי הם נותנים רק למוסדות המזוהים עם הקהילה שלהם, אולי הם בכלל לא נותנים. אני הסתובבתי שם

"השמחה משחררת את כל החסמים ואת כל הבעיות, ולכן חשוב להשרות שמחה בכל מקום שאנחנו נמצאים. כי כמו הסיפור עם תקיעת השופר, כשאתה רואה יהודי ברחוב תשמח אותו... ובעזרת ה' הוא יחיה עוד רבות, נו... אדרבה, יהיו לך עוד הזדמנויות רבות לשמח אותו ולזכות במצווה יקרה וחשובה."

הגדול, נרעשה, וזעקה לעברו: "רבי חיים עוזר! האין גבול לענוה!?!..." ורבי חיים עוזר משיב לעומתה: "רַעַבְצִין! אדרבה אשמח אם תאמרי לי את מה הוא הגבול לענוה, כדי שאוכל לנהוג על פיו. אלא שגם את אינך יודעת באמת מה הוא הגבול לענוה... כי אכן כך הם פני הדברים, אין גבול לענוה!..." אין גבול לענוה!

ביחידות בחדרו של גאון הדור מרן רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל, בעל ה'אחיעזר'. השהות במחיצתו של רבי חיים עוזר לימדה אותו מושגים במידת הענוה. רבי חיים עוזר ישב אז מרוכז ומהורהר, ובנוכחותו של רבי בנימין זאב החל להוכיח את עצמו באופן נוקב, על שפלות ערכו בתורה ועל מצבו הרוחני הטעון שיפור. הרבנית שהיתה בסמוך ושמעה את הדברים יוצאים מפי בעלה

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם ניתן לקרוא קריאת שמע של ערבית בבוקר?
- ◆ האם מותר לענות אמן על ברכת 'אהבה רבה'?
- ◆ מהו משך הזמן של 'תוך כדי דיבור'?

זמן קריאת שמע

- מי שנאנס ולא קרא קריאת שמע של ערבית, יכול לקוראה ביום עד הנץ החמה, עם ברכותיה, למעט ברכת 'השכיבנו'.
- מי שלא קרא קריאת שמע של שחרית עד לסוף זמנה, יקראנה עם ברכותיה עד לסוף זמן תפילה; ואם חלף זמן תפילה, אסור לברך ברכות קריאת שמע.
- יש אומרים שלקריאת שמע יש פן של תפילה בנוסף על המצוה שבה, ולפיכך מי שלא קרא קריאת שמע, יש לו אפשרות 'תשלומין' לחלק התפילה שבה, כדרך שיש תשלומין לתפילה.

ברכות קריאת שמע

- נוהגים לומר את קדושה שבברכת 'יוצר אור' אף ביחידות, אך רצוי לאומרה בטעמים או בניגון של לימוד, כקורא בתורה ולא כמתפלל.
- לדעת השולחן ערוך, המתפלל עם הציבור וסיים ברכת הבוחר בעמו ישראל באהבה לפני החזן - לא יענה אמן על ברכת החזן, כיון שהדבר נחשב ל'הפסק' בין הברכה לדבר שמברכים עליו.
- לדעת הרמ"א, מותר לענות אמן על ברכת 'אהבה רבה' בינה לבין קריאת שמע, ואין הדבר נחשב ל'הפסק' בין ברכת המצוה לקיום המצוה, כיון שאין ברכה זו מיוחדת לקריאת שמע. אולם אף לדעתו אין לענות אמן בין 'אהבה רבה' לקריאת שמע אלא על ברכת 'אהבה רבה', או על ברכה שעניינת אמן עליה מותרת גם 'באמצע הפרק' של ברכות קריאת שמע.
- מי שקיים את מצות קריאת שמע לפני התפילה, עליו לשוב ולקוראה לאחר מכן בסדר התפילה, בַּיְנוֹת לברכות קריאת שמע.

טעויות בברכות

- מי שטעה וסיים ברכה בסיום של ברכה אחרת, וב'תוך כדי דיבור' הוסיף את הסיום הנדרש - יצא ידי חובתו.
- 'תוך כדי דיבור': יש אומרים שזהו משך הזמן הנדרש לאמירת שלש מילים, ויש אומרים - ארבע מילים; והלכה כדעה הראשונה.
- מי שטעה בברכות הארוכות, נחלקו הפוסקים אם "הכל הולך אחר החיתום", ולכן אם חתם כראוי יצא ידי חובה; או שצריך שיזכיר את עיקר הברכה גם לפני החתימה.

'שומע כעונה'

- בכל הברכות יכול אדם להוציא את חברו ידי חובתו מדין 'שומע כעונה', למעט ברכות הנהנין על רוב המאכלים והמשקאות - שנחלקו הפוסקים אם יכול אדם להוציא בהן את חברו.
- יש מהראשונים שכתב שהיוצא ידי חובתו ברכה כלשהי בשמיעה מפי אחר, ודעתו הוסחה במהלך הברכה והרהר בדברים אחרים, נחשבים הרהוריו ל'הפסק' באמצע הברכה ולא יצא ידי חובתו.

'מצוות צריכות כוונה'

- העושה מעשה מצוה, וסבור בטעות שהמעשה אינו ראוי לקיום המצוה, כגון שסבור שאתרוגו פסול, או שסבור בטעות כי הוא פטור מהמצוה - אינו יוצא ידי חובה.
- העושה מעשה מצוה כ'מתעסק', דהיינו שאין כוונתו לעשיית המעשה כלל, אלא שמתוך תנועותיו נעשה מאליו מעשה המצוה, לא יצא ידי חובתו.